Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 335 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1885 (Ն. Տ.) 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1885 9 ՃԻՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ ամէն նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Նորատունկեան խան։
Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէին՝

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده {ارەولك}
غزته‌سى اداره‌سنه

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան	ստակ	200
» »	Վեցամսեայ	»	»	100
» »	Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով	տարեկան	»	»	240
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով	վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած [illegible] Տնօրէնութեան վրայ է։
Խմբագրութեան ղրկուած [illegible] գրութիւնն ետ չտրուիր։

Ծանուցմունք կընդունուին
ԻՍԹԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
գործակալութեան ձեռամբ, Ղարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ԽՆԴԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ

ԸՆՏՐԵԼԻՔ

Արեւելք Խմբագրութիւնս բնաւ ջանք ու աշխատութիւն չէ խնայած, Լրագրոյս հիմնարկութենէն ի վեր, ճշդիւ ու շուտով տեղեկանալու ամէն տեղերու Հայերուն կարծեաց, զգացմանց ու պիտոյից։ Ազգային լրագիր մը առաջին յատկանիշն է, ամեն ազգի մէջ, ըստ կարի հարազատ պատկեր մը լինել ազգին մէջ տիրող կարծեաց ու զգացմանց։ Թերթ մը ո՛րչափ աւելի կարեւոր և ազդեցիկ է, որչափ ազգի մը աւելի մեծ մասին կարծեաց ու զգացմանց արտայայտութիւն կուտայ, և որչափ կ'ազդէ ազգի մը աւելի մեծ մասին կարծեաց ու զգացմանց վրայ։

Այս դիրքը բռնել կարենալու համար, Արեւելք ամեն միջոց ձեռք առած է։ — Թուրքիոյ եւրոպական և ասիական ամեն գաւառաց մէջ տեղեկութեան ապահով ու բազմաթիւ աղբիւրներ կանոնաւորապէս Խմբագրութեանս կը ծանուցանեն մէն մի գաւառի և գաւառակի վիճակը, դէպքերը, ժողովրդային կարծեաց հոսանքն, և այլն։ Թուրքիայէն դուրս, Նաեւ Պարսկաստանի, Հնդկաստանի, Եւրոպիոյ և Ամերիկայի Հայոց հետ շարունակ յարաբերութեան մէջ է Արեւելք։ Մանաւանդ Ռուսիաբնակ Հայոց հետ մեր թղթակցութիւնք շատ խնամով կը մշակուին, այնպէս որ մեք շաբաթէ ի շաբաթ լի ու լի տեղեկութիւն ունինք ռուսական Հայաստանի, Կովկասիոյ և եւրոպական Ռուսիոյ Հայոց վերաբերեալ դէպքերու, պաշտօնական ու ժողովրդական դասուց մէջ տիրող կարծիքներու, բաղձանքներու, և որ ի կարգին։

Այս տեսակ կազմակերպութեան մը վրայ կրթնելով, Արեւելք, երբ ազգային մեծ խնդրոյ մը մէջ կարծիք կը յայտնէ, գո՛նէ ազգային մեծամասնութեան կարծիքը ներկայացնելու և ապահով կռուանի մը վրայ կեցած լինելու գիտակցութիւնն ունի միշտ։

* *

Կաթողիկոսական խնդրոյն վրայ կարգ մը յօդուածներով, անցեալներն յայտնեցինք մեր կարծիքը Պալաժենիոյ վրայ, Պալաժենիոյ վերաքննութեան ամենէն բանաւոր և օգտակար եղանակին վրայ, Կաթողիկոսական նոր ընտրութեան վրայ, Թուրքիոյ Հայոց մասնակցութեան վրայ և մեր Ազգային Երեսփոխանական Ժողովոյ ներկայ պարագայից մէջ բռնելիք ընթացքին վրայ։

Կը կրկնենք թէ, հարկ անհրաժեշտ է որ Ազգային Ժողովս ի դիմաց Թուրքիոյ Հայոց ա՛յս անգամ եւս մասնակցի Կաթողիկոսական ընտրութեան։ Ձեռնպահութիւն՝ ինքնասպանութիւն է այսպիսի պարագայից մէջ։ Ձեռնպահութիւնն ազդեցիկ է ա՛յն պարագայից մէջ միայն, ուր բողոքն ինկատ առնըւելու հաւանականութիւն ունի։ Բայց երբ շատ աւելի հաւանական է թէ բողոք մը, մանաւանդ կրաւորական բողոք մը, անտարբերութեան միայն պիտի հանդիպի, հա՛րկ է գործօղութիւն։ Ներկայ պարագային մէջ, գործօղութիւնը մասնակցութիւնն է։ Մասնակցութեան ձեւն երկրորդական խնդիր է։ —Պատուիրակ ղրկել Կ. Պոլսէ, պատուիրակ կարգել զ.ք Սինոդին կամ Միաբանութեան մէջէն, հեռագիր քաշել, նամակաւ հաղորդել քուէներն, — ասոնք ամենայն մանրամասնութիւնք են սկզբան մը։ Այս սկիզբն է՝ մասնակցութիւն։ Եւ մեք կը պնդենք մասնակցութեան պէտքին վրայ։

Եւ ո՞վ կ'ըսէ թէ մեր մասնակցութիւն, ո՛ր ձեւով ալ կատարի, ապարդիւն մնալ դատապարտուած է։

Կը կրկնենք թէ, հոգելոյս Տ. Ներսէս Սրբազանի ընտրութեան առթիւ ընտրական գրութեան մասին մեր կողմէ ցոյց տրուած զիջմունք ու բարի արտամադրութիւնք Թուրքիոյ և Ռուսիոյ Հայոց միջեւ Կաթողիկոսական ընտրութեան մասին զգացմանց ու շահուց համերաշխութիւն մը հաստատելու փափաքելի արդիւնքը տուած են, այնպէս որ Թուրքիոյ Հայոց Ազգային Ժողովոյն կարծիքներն ու քուէներն յայտնի մասին նշանակութիւն, խորհո՛ւնկ նշանակութիւն մ'ունին այսօր յաչս Ռուսիոյ Հայոց կաթողիկոսական ընտրողաց։

Ռուսիոյ Հայոց խոհուն մասն եւս միահամուռ կը խնդրէ մեզմէ որ Ազգ. Ժողովս ա՛յս անգամ եւս մասնակցի ընտրութեան «[illegible]», մինչեւ որ ձեւի խնդիրը կարգադրուի Նորընտիր Կաթողիկոսին իսկ ձեռքով։

Հետեւապէս, տարակոյս չունինք որ մեր Ազգային Ժողով այս անգամ եւս չպիտի վարանի Կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ ի գործ դնել իր պարտքն ու իրաւունքն, և պիտի քուէարկէ երեք ընտրելեաց ցանկ մը։

Արդ, ո՞վ պէտք է լինի մեր Առաջին Ընտրելին։

* *

ԱՄԵՆ. Տ. ԽՐԻՄԵԱՆ Ս. ՀԱՅՐԻԿՆ է այն Ընտրելին, զոր թէ՛ Թուրքիոյ և թէ՛ Ռուսիոյ Հայոց ստուար մեծամասնութիւնը կը փափաքի տեսնել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսական Աթոռին վրայ։ Իրողութիւն մ'է այս, զոր չեն կրնար ժխտել անոնք իսկ որք «Վաղարշապատի Արծուին» արժանեաց մասին տարակարծիք են մեզմէ։ Իրողութիւն մ'է այս, զոր կը հռչակէ կամ կը խոստովանի ամեն ոք որ տեղեկութիւն ունի Հայ Ազգին մեծամասնութեան կարծեաց և փափաքանաց, — Երեսփոխանութեան, Կ. Պոլսոյ Հայերուն, Ռումէլիի և Անատոլուի, Հայաստանի և Կիլիկիոյ, ռուսական Հայաստանի, Կաւկասիոյ, Ռուսիոյ, Պարսկաստանի և Հնդկաստանի Հայոց ստուար մեծամասնութեան կարծեաց ու բաղձանաց։

Եւ միթէ պարզ դիպուածո՞վ մ'է որ Խրիմեան Հայրիկն ընդհանուր Հայութեան կողմէ կը հռչակուի իբրեւ արժանագոյնն յաջորդելու ողբացեալ Տ. Ներսէս Սրբազանի հրաժարմամբ ու մահուամբ անտէր մնացած Աթոռին։

Բնազդմամբ մ'է արդարեւ որ կ'արտասանուի Խրիմեան Հայրիկին սիրելի անունն, այլ ո՛րչափ բնազդումներ խորախորհուրդ մակածութիւններէ և ամենամեծ հաշիւներէ աւելի խորունկ հիմեր ունին, և աւելի արդիւնաւոր հետեւանքներ արտադրել կոչուած են։

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը դիւանագիտական պաշտօն մը չէ, և չի նմանիր այն մասնագիտական պաշտօններու, յորս ինչ ինչ հաստատուտ կարողութիւններ և որոշեալ հմտութիւններ միայն կը պահանջուին, և յորս պէտք չկայ պաշտաման մը բարոյական ու ժողովրդային նշանակութիւնն ինկատ առնլու։

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան նշանակութիւնը մեծագոյն մասամբ բարոյական է։ Բանի՛ խարխուլ են մեր Կաթողիկոսաց Աթոռներն, երբ անոնց հիմերը մեր սրտերուն մէջ իսկ հաստատուած չլինին։ Ապա ուրեմն, ժողովրդային զգացումն մեծագոյն տարրը պարտի լինել նկատառութեան արժանի, երբ Կաթողիկոսական Ընտրելի մը կ'որոշենք։

Եւ արդ, ամիսներէ հետէ մեր ըրած հետախուզութիւնք ցոյց կուտան բացորոշապէս թէ Հայ ժողովրդեան ստուար մեծամասնութեան զգացումն ի մասին Կաթողիկոսութեան՝ Խրիմեան Հայրիկի կողմն է։ Եւ աստ ժողովուրդ ըսելով չենք իմանար ժողովրդեան ստորին դասերը միայն, այլ Հայ Ազգն իւր աշխարհական ու եկեղեցական, հարուստ և աղքատ, ուսեալ ու ագէտ դասերով միանգամայն։

Եթէ օգտակար է հետեւիլ, այսպիսի ընտրութեան մը մէջ, ժողովրդային զգացման, զի պաշտօնին էապէս բարոյական բնութիւն մ'ունի, արդեօք ընտրելին ինք չունի՞ այնպիսի արժանիքներ, որովք չէ թէ լոկ բուռն բնազդմամբ, այլ լուրջ մտածութեամբ եւս յարմարագոյն եկեղեցականը լինի մեր Առաջին Ընտրելին հանդիսանալու։—

Բայց եթէ Խրիմեան Հայրիկ հայ ժողովրդեան ստուար մեծամասնութեան ընտրելին է ի Կաթողիկոսութիւն, գլխաւոր պատճառն այն է ապաքէն զի իրաւամբ արժանաւոր է կոչուելու այս բարձր պաշտաման։

Ո՞ր Հայ չի ճանչեր զՀայրիկն, ո՞ր Հայ չէ կարդացած նորա գործերն, ո՞ր Հայ տեղեակ չէ նորա Պատրիարքական և Առաջնորդական պաշտօնավարութեանց պատմութեան, որպէս զի պէտք ունենանք երկար կենսագրութիւն մը հրատարակել, Խրիմեանի գործերն ու արժանիքն ի վեր հանելու համար։

Քննենք նորա բնաւորութիւնը միայն, և պիտի համոզուինք թէ յարմարագոյն եկեղեցական մը չենք կրնար երեւակայել Կաթողիկոսութեան համար. — Անձնուէր առ Հայ Եկեղեցին, որուն ամենահաւատարիմ մէկ աւանդապահը պիտի լինի անշուշտ. խիստ հակառակ եկեղեցական շեղմանց, զորս բառնալու պիտի գործածէ հարկաւ իւր հզօր ազդեցութիւն. անաչառ կղերային անկարգապահութեան դէմ, որոյ թուլցած կապերն ամրապնդելու անշուշտ մեծապէս պիտի նպաստէ. անկաշառ և սակաւապէտ, որով անշուշտ չպիտի ենթարկի զանազան փառասէր ազդեցութեանց, որք կը վխտան բարձրագոյն պաշտամանց շուրջ. տիպար պարզասիրութեան ու խոնարհութեան, որով փառաց սիրոյն համար անշուշտ չի վտանգեր իրեն յանձնուելի թանկագին աւանդներն. առաքինի ու խստակրօն, որով կը ներկայանայ որպէս տիպար Հայ Կաթողիկոսի մը. սիրող հայկական հնութեանց ու հայկական գրականութեան, որով կը խոստանայ շատ արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւն մը՝ մտաւորական տեսութեամբ եւս. փորձառութեամբ ճանաչող գաւառացի Հայերուն ներքին վիճակն իւր զանազան երեւոյթից ներքեւ, որով յոյս կուտայ իւր նախորդաց ոմանց պէս անտես չառնել Հայ ժողովրդեան մեծամասնութեան դիրքն ու վիճակը՝ բարոյապէս ու նիւթապէս [illegible] վանքի մը չորս պատերուն մէջ, — ահա՛ Խրիմեան իբրեւ եկեղեցական և իբրեւ բարոյական մարդ։

Տարակոյս չկայ թէ Գեր. Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանն եւս ունի մեծ արժանիքներ, որովք եթէ վերջին ընտրութեան մէջ մեր Ազգային Ժողովոյ Գ Ընտրելին եղաւ, այս անգամ հաւանօրէն Բ Ընտրելին պիտի լինի, ինչպէս մեր Բ Ընտրելին՝ Խրիմեան Սրբազան՝ պիտի լինի Առաջին Ընտրելի։ Պէտք է սակայն գիտնալ թէ, Խրիմեան Հայրիկի արժանիքն հռչակել չի նշանակեր ժխտել Իզմիրի Գեր. Առաջնորդին արժանիքն, ինչպէս որ Կ. Պոլսոյ Նախկին Պատրիարքին իրաւունքները ճանչելու համար պէտք չկայ Գեր. Մելքիսեդեկ Սրբազանի իրաւունքներն անտես ընելու։ Մեք կը տեսնենք որ Գեր. Մելքիսեդեկ Սրբազանն եւս կուսակցութիւն մ'ունի, և այս բնական է, քանի որ արժանիք ալ ունի։ Բայց որչափ կրցած ենք ստուգել, Ազգին ու կաթողիկոսական Ընտրողաց մեծամասնութեան զգացումը Խրիմեան Հայրիկի կողմն է։ Եւ անիրաւ չէ որ այսպէս լինի։ Եթէ ընդունէինք իսկ թէ Գեր. Մելքիսեդեկ Սրբազան Խրիմեան Սրբազանի չափ առիթներ ունեցած է օգտակար ծառայութիւններ մատուցանելու Ազգին, դարձեալ սա իրողութիւն անժխտելի է թէ, երկուքեան կարգաւ, Կաթողիկոսութեան կոչուելու իրաւունքը Խրիմեան Սրբազանի կողմն կը մնայ։

Բայց Իզմիրի Գեր. Առաջնորդը բաղդատմամբ երիտասարդ է տակաւին։ Իւր արդի եռանդեամբ ու կարողութեամբ, բազում առիթներ պիտի ունենայ եւս քան զեւս օգտակար ծառայութեամբք նշանաւոր հանդիսանալու, և յայնժամ իրաց բնական կարգաւ կը յուսանք թէ ինք եւս պիտի պատուի եկեղեցական ամենաբարձր պաշտամանց կոչուելով։ Բայց առ այժմ, կարգն, հանրօգուտ ծառայութեանց կշիռն և մեծամասնութեան ձայնն, — ընտրելութեան այս երեք հիմնական տարրերը, — Խրիմեան Հայրիկի կողմն են բացորոշապէս։

Հետեւապէս, Արեւելք հաւատարիմ կը մնայ իւր ուղղութեան և աւանդութեանց, Կաթողիկոսութեան համար Առաջին Ընտրելի ներկայացնելով զԱմեն. Տ. Խրիմեան Սրբազան Արքեպիսկոպոսը, Նախկին Պատրիարքն Կ. Պոլսոյ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆԵՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

ՖՐԱՆՍԱ

Պաշտպան-դրութեան կուսակիցք հարուած մը տացին։ Բրէտի Լիոնէ դրամատան տնօրէն և Երեսփոխան Պ. Հանրի Ժէրմէն առաջարկեց, փոխանակ օտար երկիրներէ եկող արմտեաց վըրայ մաքսերը բարձրացնելու, և այսով ժողովրդեան կերած հացը սուղցնելու, կալուածական տուրքը զեղչել, յորմէ նոյնչափ պիտի օգտին երկրագործք, որչափ կը կարծուէր թէ պիտի օգտէին արմտեաց սուղնալէն, և որպէս զի կառավարութիւնը փոխարինութիւն մ'ունենայ կալուածական տրոց զեղչման, յաւելում մ'ընել ոգելից ըմպելեաց մաքսին վրայ։ Փորձառութիւնը ցուցած է թէ մաքսերու յաւելման պատճառաւ ոգելից ըմպելեաց սպառումը չի պակսիր։ —Խորհրդարանական յանձնաժողովն որ կը քննէր արմտեաց մաքսին բարձրացման խնդիրը, մեծամասնութեամբ ընդունեց Պ. Ժէրմէնի սոյն առաջարկն, որով պաշտպան-դրութեան նպաստաւոր առաջարկ մը կը փոխարկուի ազատ-փոխանակութեան նպաստաւոր առաջարկի մը։ Կը մնայ տեսնել թէ Երեսփոխանական Ժողովն այս երկու առաջարկներէ ո՞րը պիտի քուէարկէ։

* *

ԱՆԳԼԻԱ

Երեկի թղթաբերով առնուած տեղեկութեանց նայելով, Պ. Կլատսթոնի Նախարարութեան արտաքին աշխարհավարութեան դէմ Պահպանողականաց առաջարկած պարսաւանաց քուէն ի սկզբան կարծուածէն աւելի հաւանութիւն կը գտնէ մինչեւ իսկ ազատական կուսակցութեան փոքր ի շատէ անկախ անդամոց մէջ, այնպէս որ, եթէ այս անգամ եւս Պ. Կլատսթոն լոկ պերճախօսական ճարտարութեամբ փորձէ խոյս տալ պարսաւէ և եթէ ցարդ բռնածէն առաւել ազդեցիկ աշխարհավարութիւն մը չյայտարարէ, կը կարծուի թէ ա՛յնչափ Ազատականներ պիտի յարին Պահպանողականներուն որ Նախարարութիւնը պիտի իյնայ։ Վիճաբանութիւնն որ սովորական ժամանակներէ շատ աւելի կարեւոր է, երէկ սկսաւ, և արդիւնքն անշուշտ հեռագիրը պիտի իմացնէ։ Նախարարութեան համար աննպաստ պարագայ մ'է որ ճիշդ այս միջոցին օրերս եկած լուրերը ծանուցեալ արտաքին խնդրոյն նկատմամբ աննպաստ տեղեկութիւններ կը պարունակէին։

Անգլիական կառավարութիւնն իմանալով թէ Իռլանտայի յեղափոխականք, որ արդէն ուրախութեամբ լցած էին ապստամբապետին յաջողութիւններն, արտաքին շփոթութիւններէն օգտուելու համար ներկայ պարագային պատեհ առիթ կը համարին, և հետեւապէս Իռլանտայի այլ և այլ կողմերը շփոթութեանց վտանգներ կան, որոշած է որ յիշեալ կղզւոյն մէջ պահպանութիւն ընելու պաշտօն ունեցող զօրքերն օտար երկիր պատերազմի չղրկուին։

Պ. Վատինկտոն, ֆրանսական դեսպան ի Լոնտոն, փետր. 18ի գիշերը դիւանագիտական ճաշ մը տուաւ, յորում ներկայ էր նաեւ Հասան Ֆէհմի փաշան։

Լոնտոնէ ի Լիվրբուլ երեսուն հազար անգլիական ոսկւոյ արժէքով երկաթուղեաց բաժնեթուղթ տանող գործակալ մը շոգեկառքին մէջ ննջած լինելով, արթննալուն ամենքն ալ գողցուած գտաւ։ Իրեն հետ նոյն կառքն էին պատուաւոր մարդու դէմքով և վայելուչ հագուստով երկու անձինք, զորս չգտաւ այլ եւս՝ երբ արթնցաւ։

* *

ՖՐԱՆ-ՄԱՍՈՆՔ

Ֆրանսայի «Մեծ-Արեւելք» անուն Ֆրան-Մասոնական (Ազատ-Որմնադրական) Օթեակին և Անգլիական Մեծ Օթեակին միջեւ ժամանակէ մ'ի վեր հերձուած մը կար Աստուծոյ գոյութեան և հոգւոյ անմահութեան խնդրոյ պատճառաւ։ Յորմէ հետէ Պ. Լիտրէ անդամակցեցաւ, Ֆրանսական Օթեակը բարձած էր Ազատ-Որմնադրութեան հիմնական վարդապետութիւնն, որ կը հաստատէ Աստուծոյ գոյութիւնն և հոգւոյ անմահութիւնն։ Եւ յիրաւի, Ազատ-Որմնադիրք ամեն կրօնէ կրնան լինել, բայց դէթ Աստուծոյ գոյութեան և հոգւոյ անմահութեան պարտին հաւատալ։ Ֆրանսական Օթեակին ընթացքը տեսնելով, Անգլիացի Ազատ-Որմնադիրք հանդիսաւոր նստի մը մէջ

— 8 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԱՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ Դ.

ՏԻԿԻՆ ԿԼԷՆԱՐՎԱՆԻ ՄԷԿ ԱՌԱՋԱՐԿՆ

Քանի մը վայրկենէ յետոյ, հաղորդակից Լորտ Կլէնարվանի դառնալով՝ ըսաւ.

—Ըսել է թէ բնաւ յոյս չմնաց։

—Բնաւ։

—Ուրեմն, գոչեց Ռօպէրթ պատանեակն, ես կ'երթամ կը գտնեմ զայդ մարդիկ, և կը տեսնենք . . .

Ռօպէրթ չկրցաւ աւարտել իւր սպառնալիք, վասն զի քոյրն արգիլեց զայն. բայց գոց բռունցքէն կը հասկցուէր որ դիտաւորութիւնները խաղաղական չէին։

—Ո՛չ, Ռօպէրթ, ըսաւ Մարի Կրանթ, ո՛չ, շնորհակալութիւն յայտնենք այս ազնիւ տեարց, մեզ համար ըրած ջանքերնուն համար, յաւիտենական երախտագիտութիւն տածենք իրենց համար, և երթանք։

—Մարի՛, գոչեց տիկին Հէլէնա։

—Օրիո՛րդ, ո՞ւր պիտի երթաք, ըսաւ Լորտ Կլէնարվան։

—Պիտի երթամ թագուհւոյն ոտքն ընկնիմ, պատասխանեց աղջիկն, եւ տեսնենք թէ նա ալ խուլ պիտի կենա՞յ երկու տղայոց աղաչանքին, որք իրենց հօր կեանքը կը խնդրեն։

Լորտ Կլէնարվան գլուխը թօթվեց, ոչ թէ երկբայելով Նորին շնորհալի վեհափառութեան բարեսրտութենէն, այլ զի գիտէր թէ Մարի Կրանթ չէր կրնար հասնիլ անոր քով։ Աղերսաւորք յոյժ քիչ անգամ կըրնան հասնիլ գահոյքի մ'աստիճաններուն քով, և կը թուի թէ արքայական պալատաց դռներուն վրայ նոյն բանը գրուած է, ինչ որ Անգլիացիք կը գրեն իրենց նաւերուն ղեկին անիւոյն վրայ.

Կը խնդրուի ուղեւորներէն որ չխօսին ղեկը բռնող մարդուն հետ։

Տիկին Հէլէնա հասկցաւ իւր ամուսնոյն միտքը։ Գիտէր որ աղջիկն անօգուտ ձեռնարկ մը պիտի փորձէր. կը տեսնէր որ այդ երկու տղայք յուսահատ կեանք մը պիտի վարէին։ Յայնժամ մեծ և վեհանձնական խորհուրդ մը ծնաւ։

—Մարի՛ Կրանթ, որդեա՛կ իմ, գոչեց, կեցի՛ր և լսեցէք ինչ որ պիտի ըսեմ։

Աղջիկն՝ որ իւր եղբօր ձեռքէն բռնած՝ մեկնելու կը պատրաստուէր, կեցաւ։

Տիկին Հէլէնա, խոնաւ աչօք, բայց առոյգ ձայնիւ և ուժեղեալ դէմքով յառաջ գնաց դէպ յիւր ամուսին։

—Էտուա՛րտ, ըսաւ նմա, Կրանթ նաւապետն այդ գիրը գրելով և ծովը նետելով՝ նոյն իսկ Աստուծոյ խնամոց յանձնած էր։ Աստուած մեր ձեռքն հասուց զայն, անշուշտ մեզ յանձնել ուզելով այդ տարաբաղդներու փրկութիւնն։

—Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, Հէլէնա՛, հարցուց Լորտ Կլէնարվան։

Խոր լռութիւն կը տիրէր բովանդակ ժողովին մէջ։

—Ըսել կ'ուզեմ թէ, շարունակեց Տիկին Հէլէնա, երջանիկ պարտինք համարիլ զմեզ՝ մեր ամուսնական կեանքը բարեգործութեամբ մ'սկսելով։ Արդ, դուք, սիրելի՛ Էտուարտս, ինձ հաճոյ լինելու համար՝ զբօսական ուղեւորութիւն մ'ընել խորհեցաք. բայց ո՞ր զբօսանք կրնայ աւելի ճշմարիտ, աւելի օգտակար լինել, քան իրենց հայրենի երկրէն լքեալ տարաբաղդներ փրկելու բերկրութիւնն։

—Հէլէնա՛, գոչեց Լորտ Կլէնարվան։

—Այո՛, կը հասկնա՛ք ըսածս, Էտուա՛րտ։ Տընքան քաջ և բարի շոգենաւ մ'է, կրնայ դիմադրաւել հարաւային ծովերուն, կրնայ աշխարհի շուրջը պտըտիլ, և պիտի պտըտի, եթէ պէտք լինի։ [illegible], Էտուա՛րտ։ Երթանք փնտռենք Կրանթ նաւապետն։

Այս խիզախ խօսքերը լսած ժամանակ, Լորտ Կլէնարվան իւր դեռատի կնոջ երկընցուցած էր զիւր թեւեր, կը ժպտէր և զայն իւր սրտին վրայ կը սեղմէր, մինչ Մարի և Ռօպէրթ ալ անոր ձեռները կը պագնէին։ Եւ այս սրտաշարժ տեսարանի միջոցին, դղեակին ծառաներն, յուզեալ և խանդաղատեալ, սա երախտագիտական արտաբերեն աղաղակը կ'արձակէին.

—Հուրա՛ Լիսի տիկնոջ համար, երիցս հուրա՛ Լորտ և Տիկին Կլէնարվանի համար։

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՁՈՒ ՏԸՆՔԱՆԻ

Ըսուեցաւ արդէն թէ Տիկին Հէլէնա կորովի և առատ սիրտ մ'ունէր։ Այս ըրածն անվիճելի ապացոյց մ'էր այդմ։ Լորտ Կլէնարվան իրաւամբ կրնար պարծիլ այս ազնիւ կնոջ վրայ, որ գիտէր հասկնալու և իրեն հետեւելու կարող էր։ Կրանթ նաւապետին օգնութեան դիմելու գաղափարն արդէն ծագած էր իւր մտքին մէջ, երբոր իւր խնդիրը մերժուեցաւ Լոնտրայի մէջ։ Եթէ իւր կընոջմէն առաջ ինք չէր յայտնած զայդ խորհուրդ, պատճառն այս էր որ չէր ուզեր բաժնուիլ անկէ։ Բայց որովհետեւ տիկին Հէլէնա ինք կ'ուզէր երթալ, ամեն վարանում կը դադրէր։ Դղեակին ծառաներն իրենց աղաղակներով ողջուներ էին զայս առաջարկ։ Խնդիրն եղբայրներ ազատելու վրայ էր, իրենց պէս Սկովտացիներ, և Լորտ Կլէնարվան ի բոլոր սրտէ ձայնակցեցաւ այն հուրաներուն, որք Լիսի տիկինը կը դըրուատէին։

Ձեւն որոշուելէ յետոյ, ժամանակ չկար կորուսանելու։ Նոյն օրը, Լորտ Կլէնարվան հրաման ղրկեց Ճօն Մանկլս նաւապետին, որ Տընքանը ի Կլասկով բերէ, և ամեն բան պատրաստէ Հարաւային ծովերուն մէջ ուղեւորութեան մը համար, որ կրնար աշխարհի շուրջը նաւարկելու փոխուիլ։ Որովհետեւ, Տիկին Հէլէնա՝ իւր առաջարկութիւնն ըրած ժամանակ՝ չէր սխալած Տընքանի բարեմասնութեանց վրայ, որ ամրութեան ու արագութեան նշանաւոր պայմաններով շինուած, կրնար երկար ուղեւորութիւն մը փորձել՝ առանց երկիւղի։

Ցած գեղեցիկ շոգենաւ մ'էր, երկու հարիւր տասն տակառաչափ մեծութեամբ։ Նոր աշխարհն ուղեւորող առաջին նաւերն, այն է Կոլոմպոսի, Վէսբուսի, Բինզոնի, Մաճէլլանի նաւերն աւելի փոքր էին։

Տընքան երկու կայմ ունէր, առագաստակայմ մը փոքր թակաղաղով և փոքր առագաստակալով, մեծ կայմ մը, վերի ծայրը փոքրիկ նաւով մ'և նետով։ Այսոնցմէ զատ երկու եռանկիւնի առագաստ, մեծ և փոքր, և այլ նեցուկ առագաստներ։ Վերջապէս բաւական առագաստներ ունէր, եւ կրնար պարզ առագաստանաւու մը պէս օգտուել հովէ. բայց ամեն բանէ աւելի՝ իւր կողերուն մէջ փակուած մեքենական ուժին վրայ վստահ էր։ Իւր մեքենայն, որ հարիւր վաթսուն ձիու իսկական ուժ ունէր, նոր դրութեան մը համեմատ, մեծ կաթսայէն զատ ուրիշ ջեռուցիչ գործիներ ունէր, որք տալով ուժ կուտային իւր շոգիին, եւ հնչման զօրութիւնը կ'աւելցնէին, որով կըրկին պտուտակ կը շարժէր։ Վերջապէս Տընքան, իւր շոգիին ուժ տալով, մինչեւ ցարդ ձեռք բերուած արագութեանց ամենն ալ կրնար գերազանցել։ Եւ արդարեւ, Քլայտի ծոցին մէջ ըրած փորձերուն ժամանակ, մինչեւ տասն և եօթն մղոն ճանբայ ըրած էր մէկ ժամու մէջ, ըստ արագաչափի։ Ահա այսպէս էր Տընքան, և այսպէս լինելով կըրնար աշխարհի շուրջը պտըտիլ։ Ուստի Ճօն Մանկլս անոր ներքին յարդարանքը միայն հոգալու զբաղեցաւ։

Առաջին փոյթն եղաւ մեծցնել մթերանոցներն, որպէս զի հնար եղածին չափ շատ ածուխ տանէր, վասն զի ճանբան դժուարին էր ածուխ գտնել։ Նոյն նախահոգութիւնն եղաւ նաեւ պարէնի շտեմարաններուն համար, և Ճօն Մանկլս այնպէս ըրաւ, որ երկու տարի բաւելու չափ նպարեղէն համբարեց։ Դրամ չէր պակսեր իրեն, ուստի կրցաւ առանցքի վրայ դարձող թնդանօթ մ'ալ գնել և շոգենաւուն առաջակողման բարձրաւանդակին վրայ դնել։ Ո՛վ գիտէր ի՛նչ կրնար պատահիլ. ամեն ժամանակ լաւ է կարենալ ութնոց ռումբ մ'արձակել մինչեւ ի չորս մղոն հեռաւորութիւն։

Ճօն Մանկլս, պէտք է ըսել, գործին մարդն էր։ Թէեւ զբօսանաւի մը հրամանատար, Կլասկովի լաւագոյն նաւապետներէն մին էր. երեսուն տարու էր, դէմքը քիչ մը խիստ էր, բայց քաջասրտութիւն ու բարութիւն կ'արտայայտէր։ Դղեակին որդւոցմէն մին էր, զոր Կլէնարվանի գերդաստանը մեծցուցած և ընտիր նաւաստի մ'ըրած էր։ Ճօն Մանկլս՝ ճարտարամտութեան, կորովոյ և պաղարիւնութեան բազում փորձեր տըւած էր իւր հեռաւոր ուղեւորութեանց մէջ։ Երբոր Լորտ Կլէնարվան իրեն տալ ուզեց Տընքանի հրամանատարութիւնը, մեծ յօժարամտութեամբ ընդունեց, վասն զի եղբօր պէս կը սիրէր Մէլքօլմ-Քասլի տէրն, և տակաւին կը փնտռէր անձնուիրութիւն մ'անոր ընելու, և չէր կրցած գտնել մինչեւ ցայնժամ։

(Շարունակելի)

հերձեալ հաչակեցին զանս։ Անգլիացիք բարեպաշտ են, ո՛չ միայն իբրեւ բողոքական, այլ և իբրեւ Ազատ–Որմնադիր, և Փրանսական ամպարշտութեան չհանդուրժեցին։ Իրե՛նց Փրանսացի եղբարք չէին կրնար անտարբեր լինել այս հերձուածական վճռոյ, զի Ազատ–Որմնադրաց ամենամեծ մասն անգլիացի կամ ընդ անգլիական ազդեցութեամբ են։ Եւ Ազատ–Որմնադրութեան բուն նպատակին հակառակ էր հերձուած մ՚ընդ մէջ Ազատ–Որմնադրաց։

Փրանսական Օթեակին Գերագոյն Խորհրդոյն Նախագահ Պ. Բուշէն անցեալ նոյմ. ամսոյ մէջ հաշտարար նամակ մ՚ուղղած էր առ Մեծ–Օթեակն Անգլիոյ, ցաւ յայտնելով այս հերձուածին համար։ Պ. Բուշէն կը ժխտէր այն կարծիք թէ «Մեծ–Արեւելք» ի նպաստ անաստուածութեան ու նիւթապաշտութեան վճիռ տուած լինի, և այս հիման վրայ մերձեցում մը կ՚առաջարկէր։

Երեկի Թղթարերէն կ՚իմանանք թէ Անգլիոյ Մեծ–Օթեակին քարտուղար Փիէրք գնդապետը պատասխանած է առ Պ. Բուշէն։ Քարտուղարը կը յայտարարէ թէ Աստուծոյ գոյութեան դաւանութիւնն Ազատ–Որմնադրութեան հիմնական սկզբունքն է, և ըստ որում Փրանսայի «Մեծ–Արեւելք» Օթեակը չի ճանչեր այս սկզբունք, Կալլէսի Իշխանն, Անգլիոյ Ազատ–Որմնադրաց Մեծ–Վարպետը, չի կրնար առաջարկել Մեծ–Օթեակին ետ առնուլ զ՚իր այն վճիռ որով հերձուած արտասանած էր ընդդէմ Փրանսական օթեակին։

Կը հաւատեն թէ, այս պատասխանւոյ վրայ, Ազատ–Որմնադրաց մեծ գումարում մը տեղի պիտի ունենայ Լոնտոնի մէջ։ Փրանսայի Օթեակէն պատուիրակութիւն մը ներկայ պիտի գտնուի վիճելու այս կարեւոր խնդրոյ վրայ։

⁂

ԻՏԱԼԻԱ

Հռոմէ կը հեռագրուի առ Ռիւդեր, թէ Իտալիոյ Պատժական Օրէնքը վերաքննելու պաշտօնով կազմեալ խորհրդարանական յանձնախումբն ստուար մեծամասնութեամբ որոշած է ջնջել մահու պատիժը։

⁂

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Բէշթ, 19 փետր. Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ, առեւտրական գործոց նախարարն, հարցապնդման մը պատասխանելով, ըսաւ թէ կառավարութիւնք կը զբաղի մաքսերու բարձրացման խնդրով, ըստ օրինակի Փրանսայի և Գերմանիոյ. թէ հարկ եղած քննութիւնք կատարուած են արդէն, և թէ Նախարարութիւնն այս մասին օրինական ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ ի մօտոյ Խորհրդարանին։

⁂

ԳՈՐԾԱՒՈՐՔ ՅԵՒՐՈՊԱ

Փետր. 16ին, Լոնտոնի մէջ 4–5,000 պարապ գործաւորք միթինկ մը կազմեցին։ Խիստ բանախօսութիւններ արտասանելէ յետոյ, ամբոխը գնաց Տաունինկ–Սդրիդ, ուր է Նախարարապետի պաշտօնատունն և ուրիշ կառավարական պաշտօնարաններ, Նախարարաց խորհրդոյ գումարուած միջոցին ցոյց մ՚ընելու նպատակաւ։ Բազմաթիւ ոստիկանք կը պաշտպանէին պաշտօնարանները։ Գործաւորաց պատգամաւորութիւն մ՚ընդունուեցաւ, ի բացակայութեան Սըր Չարլզ Տիլքի, որ Նախարարաց խորհրդոյն ներկայ էր, Պ. Ռուսէլի կողմէ։ Սա, գործաւորաց գանգատները լսելէ յետոյ, յայտնեց թէ պիտի ծանուցանէ Սըր Չարլզ Տիլքի, և թէ կառավարութիւնը ձեռքէն եկածը պիտի ընէ օգնելու համար պարապ մնացած գործաւորներուն։ Մինչ պատգամաւորութիւնը նախարարական քարտուղարին հետ կը խօսակցէր, բազմութիւնը կը խռնէր փողոցին մէջ, և որովհետեւ ամբոխին մէջ անկարգութեան յարուցանողներ ալ կային, ոստիկանութիւնք միջամտեց և ցրուել ուզեց. ասոր ծագեցան շատ մը կռիւներ, և քանի մը պոլիսմէններ վիրաւորեցան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգային Ժողովը չպիտի գումարի այս ուրբաթ օր։ Ժողովոյն յառաջիկայ նստին օրակարգը լինելով Կաթողիկոսական խնդիրն, այս մասին Կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյ պատրաստած տեղեկագրին տպագրութիւնն աւարտած չէ դեռ և հազիւ չորեքշաբթի կրնայ աւարտիլ։

Արդ՝ Մայր դիւանը նկատելով որ Երեսփոխան տեարք ժամանակ չպիտի ունենան այդ կարեւոր գործն ուսումնասիրելու, հարկ դատած է յաջորդ ուրբաթին ձգել ժողովոյ նիստը։

Տփղիսի հայ Թերթերէն կը տեղեկանանք թէ Ատրպատականի նահանգին ընդհանուր կառավարիչ Դահաժառանգ Իշխանը թէեւ հրամայեր է որ վերջին աւազակութիւններէ կողոպտուած Հայերուն վնասը վճարուի, սակայն իւր հրամանը կանոնաւորապէս ի գործ չդրուիր։ Պարսկերէն լեզուաւ հանրագիր մը պատրաստելով ստորագրել տուեր են բռնաբարուած Հայերուն՝ իբր թէ հաշտուած են բռնանակալ խաներուն հետ։ Այլ թշուառ Հայ գիւղացիներն, որք ո՛չ հասկցած են այդ հանրագրի իմաստն եւ ո՛չ ալ հաշտուած, իրենց կողմէ Սարգիս Մէլիք–Ճհանշնեանց անուն անձ մը ղրկած են ի Թէհրան՝ Վեհ. Շահին հայրական գութն հայցելու։ Փափաքելի է որ Շուշիի Գարաբաղցիներն ալ Գեր. Թեմակալ Առաջնորդ Սրբազանին միջոցաւ աշխատին իրենց իրաւունքները ձեռք բերել և վերստին հեռագրեն ի Թէհրան։

Զարասնճաքի Առաջն. Տեղապահ Թէոդորոս վարդապետ, գիր մը ղրկելով ի Պատրիարքարան, կը ծանուցանէ թէ քաղաքին եկեղեցին ցարդ զանգակ չունենալուն համար, զանգակ մը կախել տուեր է. սակայն կը խնդրէ որ Բ. Դրնէն հրամանագիր մը ղրկուի առ կուսակալն, որ հրաման տայ նոյն զանգակին հնչեցնելու։ Պատրիարքարանն այս մասին հարկ եղած դիմումը պիտի ընէ հարկաւ առ որ անկ է։

Ամասիոյ առաջնորդ Պօղոս վարդապետ Խոյսամեան, տեղւոյն Ազգ. Ընդհանուր, կրօնական և Քաղաքական ժողովները լուծած լինելով, Պատրիարքարանէն հրահանգ ղրկուեցաւ իրեն, որ նորոգ ընտրութեանց ձեռնարկելով, տեղական ժողովներ կազմէ և ընտրութեանց տեղեկագրերը փութապէս ի Պատրիարքարան յղէ ի վաւերացումն։

«Հրաշագործ» եպիսկոպոսը շատ գործնական մարդ է։ Լոկ անուն ունեցող պաշտօններէ չախորժիր։ Որչափ զի ազգային պաշտօն մը գոհ ընէ զինք, պէտք է որ ուրիշ շօշափելի յատկութիւններ ևս ունենայ։ Վարչութիւնը Մակարայեցւոց վանքին վանահայր կարգած էր զին. Գերապատուութիւն՝ իւր իսկ խնդրանօք։ Տիգրանեան Մկրտիչ եպիսկոպոս ընդունած էր, և ճամբայ ելած։ Բայց Տիարպէքիր հասնելուն, կ՚իմանայ թէ Մակարայեցւոց վանքը զինք «մխիթարելու» բան մը չունի. —Միաբանները կամ օտարականները կողոպտած են, հասոյթ՝ ու հարբստութենէ թափուր թողլով կիսաւեր շէնք մը։ Զայս իմանալով, Հրաշագործ սրբազանը բնաւ չերթար իւր պաշտօնատեղին, և կը մնայ Տիարպէքիր, ուր է այժմ։ Բարեբախտաբար կամ դժբախտաբար, Քարբերդի Բարձրահայեաց վանուց վանահայր Տ. Յովհաննէս վարդապետ այս օրերս կը վախճանի։ Տիգրանեան եպիսկոպոսը նամակաւ մը, զոր երէկ ստացած է Գեր. Տեղապահ Հայրը, կը փութայ ղեկուցանել այս դէպք, դժուարաւ ծածկելով այն ներքին զգացումն զոր իրեն կը ներշնչէր սրբամած հոգի վանահօր վախճանումն. —Հետեւանքը դիւրին է։ Հրաշագործ սրբազանը կը պահանջէ որ Վարչութիւնը Բարձրահայեաց գեղեցիկ և հարուստ վանքին վանահայր կարգէ զինք, որպէս զի կարենայ քիչ մը «մխիթարութիւն» գտնել հոն։ Ակնյայտ հրաշքներէ յետոյ, անխղճօւթիւն չէ՞ միթէ այսպիսի փոքրիկ «մխիթարութիւն» մը զլանալ այնպիսի անուանի եկեղեցականի մը։ Ուստի, գրեթէ ապահով է Տիգրանեան եպիսկոպոսն որ Կրօնական Ժողովը կամ Խառն ժողովն, —ո՛րն որ առաջ գումարի,— պիտի փութայ Բարձրահայեաց վանքը ղրկել զինք,— ապա թէ ոչ— սպառնալիք ալ կայ,— ապա թէ ոչ,— գիտէ՞ք ինչ պիտի ընէ,— չիտակ Կ. Պոլիս պիտի գայ, և նոր հրաշքով մը Վարչութեան ձեռքէն պիտի կորզէ իւր անուանումն ի վանահայրութիւն բարեբեր և հաշտաստ վանքին Քարբերդի։ Տեսնենք թէ Վարչութիւնն ինչ պիտի որոշէ այս «հրաշալի» և միանգամայն «մխիթարական» խնդրոյն վրայ։

Տիվրիկի Թաղ. խորհուրդն այս անգամ ևս կը գրէ առ Պատրիարքարան, թէ կեդր. վարչութիւնն հաճի վաւերացնել Մամիկոնեան Վարդան վարդապետին Առաջնորդական տեղապահութիւնն, որ ժամանակէ մ՚ի վեր հոն կը գտնուի առանց պաշտօնական յարաբերութիւններ ունենալու տեղական կառավարութեան հետ։

Կը լսենք թէ այս օրերս Բերայի մէջ անբարոյական տուն մը տիրուհին, որ միանգամայն ազգուրաց մ՚է եղեր, մեռնելով, Մայր եկեղեցւոյ քահանայից ձեռամբ թաղուեր է ի Բերա։

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ Աւագերէց Տ. Գրիգոր քահանայ Աճեմեան, այս գայթակղական դէպքին նկատմամբ բողոք բարձեր է առ Ազգ. Պատրիարքութիւն, ամբաստանելով Մայր եկեղեցւոյ քահանայից դասը, գլխաւորապէս Տ. Հմայեակ քահանայն, որ առանց իւր գիտութեան եւ Բերայի Թաղական խորհրդոյ հաւանութեան, այս տեսակ թաղում մը կատարելու յանդգներ է։

Գոհութեամբ կը կարդանք Պերլինի լրագրաց մէջ թէ ի մօտոյ գերմանական մայրաքաղաքին մէջ նկարահանդէս մը պիտի բացուի հայազգի մեծահռչակ նկարիչ Պ. Յովհաննէս Այվազովսքիի գործերուն։

Արեւելք՝ Ճէզիրէէն գրուած մասնաւոր նամակէ մ՚առնլով հրատարակած էր թէ Ճէզիրէի ազգայինք առանց եկեղեցական գրեանց և առանց քահանայի մնացած լինելով, ցուրտ կը գրանուին հոգեւոր մխիթարութենէ։

Սովերոց կեդր. Յանձնաժողովը գիր մը ղրկելով ի Պատրիարքարան իմացուցած է թէ 1884 սեպտ. 17ին Թովմաեան Յակոբ անուն անձի մը միջոցաւ պահանջուած գրքերն յուղարկուած են ի Ճէզիրէ։

Պատրիարքական Գեր. Տեղապահ Հայրն, այս պաշտօնական գիրն ստանալէ յետոյ, ըստ որոշման Կրօն. ժողովոյ գիր մը յղեց առ Տիգրանակերտի գաւառական Կրօն. ժողովն, որ քահանայ մը յղէ ի Ճէզիրէ և տեղւոյն ազգայնոց բարոյական վիճակին վրայօք ևս տեղեկագիր մը փութացնէ ի Պատրիարքարան։

Կը յիշեն ընթերցողք թէ անցեալները Սալիհ աղա անուն անձ մ՚ Սիբունեան Կարապետ աղայի և նորա եղբօրեցին ու աղջկանց դէմ դատ բացած էր, ամբաստանելով զանոնք իբրեւ գող և խարդախ։

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմք թէ այս դատ, որ Բերայի պատժական ատենին յանձնուած էր, աւարտեցաւ քանի մ՚օր առաջ, և դատարանն անհիմն գտնելով Սալիհ աղայի ամբաստանութիւններն, անմեղ և անպարտ արձակեց Կարապետ աղա և նորա ընտանիքն։

Այս առթիւ մասնաւոր շնորհակալօք յիշել արժան է մեր ազգային փաստաբաններէն Շաշեան Մեծ. Պետրոս էֆէնտիի անունն, որ մարդասիրաբար պաշտպան կեցած էր ամբաստանեալ ընտանեաց և ստանձնելով անոնց պաշտպանութեան հոգը, ջանք չէր խնայած արդարութիւնն երեւան հանելու։ Այս առաջին անգամը չէ որ Շաշեան էֆէնտի իւր փաստաբանական տաղանդին հետ կը փայլեցնէ միանգամայն ղրկելոց նկատմամբ ազնիւ զգացումներ, անձնուիրաբար պաշտպանելով անոնց դատն և յաջող ելնելով։

Այս առաւօտ Սղերդէն հետեւեալ հեռագիրն ստացանք, որ կ՚երեւի թէ յԱզգ. Պատրիարքարան ուղղեալ հեռագրոյ մը պատճէնն է.

Տեղւոյս Կրօնական և Քաղաքական ժողովոց կողմէն անցեալ յունվար 18, 21, 25 և 27 թուականաւ ղրկուած հեռագրաց անպատասխանի մնալը զմեզ ազգովին խոր տխրութեան մէջ ձգեց։ Կաղաչեմ որ շնորհ ընէք հեռացնել աստի տեղւոյս առաջնորդական փոխանորդ Գեր. Նէվրուզեան. ապա թէ ոչ պիտի ստիպուինք նորա ապօրէն ընթացքը նկարագրել լրագրաց միջոցաւ. այն ատեն զմեզ չմեղադրէք։ Կը խնդրենք որ գործերն յայս կէտ չհասած՝ փութապէս տնօրինել պարտանն։

(24 Ստորագրութիւն)

Թոփ–գափուի և Պալատի Թաղական խորհրդոց ընտրութիւնք տակաւին վերջացած չեն, և այդ թաղերու մէջ անկարգութիւն կը տիրէ։ Թոփ–գափուի դպրոցի վարժապետք երէկ աղերսագիր մը մատուցանելով Պատրիարքական Տեղապահ Հօր, դառնապէս կը գանգատէին այն զրկանաց դէմ, որոց ենթակայ եղած են ժամանակէ մ՚ի վեր։

Խասգիւղի Ս. Ներսէսեան օրիորդաց վարժարանի խնամակալութիւնը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ Մեծ. Պ. Ա. Օտապաշեան էֆէնտիի նախաձեռնութեամբ Մանչէսթըրի մէջ հետեւեալ նուէրներն հաւաքուած են ի նպաստ յիշեալ ընկերութեան.

Տեարք	Անգլ. Ոսկի	Շիլին
Յովակիմ Յովակիմեան		5
Տիգրան Փէնտըրգլեան		4
Կարապետ Համամճեան		5
Մարտիրոս Թօքաթեան	1	
Սարգիս Եալըղճեան		10
Դանիէլ Ֆընտըքլեան	1	
Թ. Սադաէնց		3
Յակոբ Հարէնց	1	
Գարեգին Մօլոտվաճեան		5
Գումար	4	12

Հրատարակեցաւ Երկրագունտ ամսաթերթի երրորդ տարւոյ առաջին թիւն (յունուար ամիս)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Երրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան արուեցաւ հեծելազօրաց Ա. բաժնին Ա. վաշտին հրամանատար Միրլիվա Ալի փաշայի։

Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Րայիֆ փաշա երէկ Բարձր. Մեծեպարքոսին քով երթալով, ինչ ինչ հրահանգներ ստացաւ։

Ելմտական նախարարութիւնն Օսմանեան Կ. Պանքային հետ 90,000 Օսմ. ոսկւոյ փոխառութիւն մը կնքած լինելով, յիշեալ Պանքան այսօր 70,000 ոսկի վճարեց Ելմտական գանձուն, ի հաշիւ այդ փոխառութեան։

Սաատէթ կը ծանուցանէ թէ Հայազգի վաճառական Աբիկ էֆէնտի՝ Սըրմաքէշհանէի տնօրէն կարգուեր է։

Մայրաքաղաքիս Ռումանական նախորդ դեսպան Պ. Մավրոյէնի նախընթաց օրը պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։ Դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Լահայ կ՚ընկերանար Ն. Վսեմութեան։

Կայսերական պալատան արարողապետ Մինիր փաշա ներկայ էր այս տեսակցութեան և թարգմանի պաշտօն կը կատարէր։

Պ. Մավրոյէնի պատրաստութիւն կը տեսնէ յառաջիկայ շաբթուն վերջերը Կ. Պոլսէն մեկնելու։

Դեսպանատան քարտուղար Պ. Մանոյ փոխանորդաբար պիտի վարէ գործերը մինչ ցգալուստ նոր դեսպանին, որ դեռ ընտրուած չէ։

Ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ մօտ օրերս Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ պիտի ունենայ, իւր ի Կ. Պոլիս վերադարձին առթիւ։

Նէօլողոսի տեղեկութեանց նայելով, Մակեդոնիոյ այլ և այլ կողմերն և ուրիշ տեղեր՝ Պուլղար Մետրապոլիտներու անուանման համար անցեալները Ֆէնէրի Պատրիարքարանի կողմէ կայսերական կառավարութեան մատուցեալ յիշատակագրոյն պատասխանն ի մօտոյ յիշեալ Պատրիարքարանը պիտի ղրկուի Բ. Դրան կողմէ։ Կը կարծուի թէ Բ. Դրան պատասխանն յանձնայ Պատրիարքարանի խնդրանաց նպաստաւոր պիտի լինի։

Կառավարական բոլոր պաշտօնատանց հրաման ղրկուեցաւ որ ներկայ տարւոյ աւարտումէն յառաջ փութան իրենց ելմտացոյցը ներկայացնել։

Ֆէճր լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Զէյթունի մէջ Վեհ. Սուլթանին անուան նուիրեալ վարժարան մը կը հիմնուի, ուր պիտի ուսուցուին Թուրքերէն, Հայերէն և Փրանսերէն լեզուք։

Երկաթուղեաց միացման գիծերու շինութիւնն ստանձնող ընկերութեան պատուիրակներն երէկ խորհրդակցութիւն մ՚ըրին Հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան մէջ։

Կ՚ըսուի թէ Կ. Պոլսոյ Գերմանական դեսպան Պ. Րատովից, որ ծանր հիւանդութիւն մ՚անցուց, մտադիր է օդափոխական ուղեւորութիւն մ՚ընել յառաջիկայ մայիս ամսոյ մէջ։

Հանրային շինութեան նախարար Վսեմ. Րայիֆ փաշա երէկ միջօրէին ատենները կառքով կամուրջէն անցած միջոցին, կառքը գլխիվայր տապալեցաւ։ Բարեբաղդաբար, Վսեմ. Րայիֆ փաշա կրցաւ անվնաս մնալ այս ծանր պատահարէն։ Թիճարէթի անդամ Իպրէհիմ էֆէնտի որ նոյն միջոցին կառքով անկէց կ՚անցնէր, խոկոյն կեցնել տուաւ իւր կառքն և Րայիֆ փաշան իւր կառքը նստեցուց և մեկնեցան։

Կ. Պոլսէն հետեւեալը կը հեռագրեն առ Ստանտըրտ.

«Կ. Պոլսոյ Բրիտանական դեսպանատան գործակատար Պ. Ուինտհէմին Պելկրատի դեսպան անուանումը ցոյց կուտայ թէ Անգլ. կառավարութիւնն արժանապէս կը գնահատէ այդ դիւանագէտին մատուցած ծառայութիւններն։ Ուստի և այս անուանումն լաւ տպաւորութիւն մ՚ըրաւ այն բազմաթիւ բարեկամաց վրայ, զորս շահած է Պ. Ուինտհէմ իւր բարեհամբոյր բնաւորութեան և հանրային գործոց մէջ ցոյց տուած ուղղամտութեան շնորհիւ։ Տիկին Ուինտհէմ ևս իրաւամբ նոյնքան ժողովրդականութիւն կը վայելէ, և այսու կ՚աւելնայ այն վիշտ զոր կզգանք այս պատուական ընտանեաց մեկնիլը տեսնելով։»

Պ. Ուինտհէմ իւր գործերուն մէկ մասը ճանբայ հանած է արդէն, և ինքն ալ ամսոյս վերջը պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս յիւր նոր պաշտօնատեղին։

Մոնիթէօր ստոյգ աղբիւրէ կ՚իմանայ թէ Բ. Դուռն ի պաշտօնէ հրաւիրեր է Արեւելեան Ռումէլիի կուսակալ Գավրիէլ փաշան, որպէս զի իբր չեզոք նկատէ յիշեալ գաւառին և Պուլղարիոյ իշխանութեան միջեւ կնքեալ մաքսային դաշնագրութիւնն։

Բ. Դուռը կը յայտնէ թէ այս դաշնագրութիւն չհամապատասխաներ կայսերական կառավարութեան թէ՛ Պուլղարիոյ և թէ՛ Արեւելեան Ռումէլիի վրայ ունեցած գերիշխանական իրաւանց։

Թնդանօթարանի վերատեսուչ Ալի Սայիպ փաշա քանի մ՚օրէ ի վեր հիւանդ լինելով, Վեհ. Սուլթանն իւր բժշկապետ Մավրոյէնի փաշան ի տես ղրկեց Ն. Վսեմութեան, պատուիրելով որ ամսոյ մը չափ հանգիստ ընէ և ապարանքէն դուրս չելնէ։

Մայրաքաղաքիս Իտալական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Սիմոնէթթիի այս օրերս Իտալիա պիտի ուղեւորի եռամսեայ արձակուրդով։

Կայսերական կառավարութիւնն անցեալ շաբթու պայմանագիր մը կնքեց Պ. Հորնի հետ, որով յիշեալին կը յանձնուի Ելմտական նախարարութեան խորհրդականի պաշտօնը, տարեկան 30,000 ֆրանք թոշակով և երեք տարուան պայմանաժամով։

Հալէպէն կը գրեն թէ քանի մը վաճառականաց նախաձեռնութեամբ ժամանակէ ի վեր սկսուած սեկի գործարանի շինութիւնն այս օրերս աւարտած լինելով, ընտիր սեկ արտադրել սկսած է։

Օսմանեան Թանգարանի տնօրէն Համտի պէյ Զմիւռնիա պիտի երթայ հնագիտական խուզարկութիւններ ընելու համար։

Ատանայի կուսակալին խնդրանօք Վեհ. Սուլթանն հրաման ըրաւ տիպար ագարակ մը հիմնել յիշեալ գաւառին մէջ։

Պասրայի, Պէրաթի և Զմիւռնիոյ տասանորդի տրոց տնօրէնները, Խայրի, Հիւսնի և Շիւքրի էֆէնտիներ զեղծումներ գործած լինելով, քննութեան ենթարկելու հրաման ղրկուած է մայրաքաղաքէս։

Պետրոսպուրկի Փօշտ լրագրին մէջ հետեւեալը կը կարդանք։

«Օրէնպուրկի Միւֆթի Թէվքէլէֆի մահուամբ վերստին երեւան կ՚ելնէ այդ կրօնական գլխոյ ընտրութեան խնդիրն։ Յայտնի է թէ միլիոնաւոր իսլամ հպատակներ ունինք. կա՛ն որք արեւելեան գաւառաց մէջ հոծ համախմբութիւն կը կազմեն, և կան որք քրիստոնեայ ժողովրդոց հետ կ՚ապրին։ Կովկասիոյ մէջ՝ Իսլամք՝ ժողովրդեան մէկ երրորդ կը կազմեն. Խրիմու մէջ ալ մեծամասնութիւն կը կազմեն՝ հակառակ 1855ի պատերազմէն յետոյ անդ գտնող թաթարաց բազմութեան։ Կեդրոնական Ասիոյ մէջ եղած վերջին գրաւմունք Ռուսիոյ իսլամաց թիւն աւելի ևս մեծցուցին։

«Իրաց այս վիճակին առջեւ, ռուս կառավարութիւնք չէր կրնար թեթեւ կարեւորութիւն մ՚ընծայել վախճանեալ Միւֆթիին յաջորդին ընտրութեան խնդրոյն, մանաւանդ որ, ինչպէս գիտել կուտայ Նօվոյէ Վրէմիա, իսլամ աշխարհի մէջ տիրող համերաշխութիւնը մեր մէջ ալ կ՚սկսի երեւիլ օր քան զօր։

Օրէնպուրկի Միւֆթին ո՛չ միայն Ռուսիոյ (ի բաց առեալ Կովկաս և Ղրիմ) բոլոր Իսլամ հպատակաց կրօնական գլուխն է, այլ և իւր կրօնակցաց մէջ ծագած թէ՛ քաղաքային և թէ կրօնական վէճերու գերագոյն դատաւորն։

Միւֆթիին ազդեցութիւնն յոյժ մեծ է։ Ստոյգ է որ վախճանեալ Միւֆթին եւրոպական կրթութիւն ստացած և ժամանակաւ զինուորական ասպարէզի մէջ մնալով կայսրութեան արեւելեան գաւառաց տեղական իսլամ բանակին մէջ ծառայած է։

Այս իրողութիւնք կը հաստատեն թէ ատիպողական հարկ կայ Ռուսիոյ Իսլամաց Միւֆթի կարգել լուսաւորեալ մարդ մը, որ գիտնայ ըմբռնել այդ ժողովրդեան տեսութիւններն ու շահերը։

Միւֆթիի անուանման եղանակը լաւ սահմանեալ չէ։ Իրաւ է որ օրէնքը կ՚ըսէ թէ Իսլամ ժողովրդէն պէտք է ընտրուի նա և գերագոյն իշխանութենէն հաստատուի. բայց իրականութեան մէջ երկար ատենէ ի վեր տեղի չեն ունենար այս ընտրութիւնք։ Թէվքէլէֆ պարզապէս Ծերակոյտին հրամանաւ ընտրուած էր։ Հաւանական է որ այժմ ևս այնպէս լինի։»

Յառաջագոյն ծանուցած էինք թէ Կ. Պոլսոյ Իտալական դեսպանատան պահակ շոգենաւուն սպայք և նաւաստիք ամբողջապէս պիտի փոխուին։

Նորընտիր սպայք և նաւաստիք երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս հասան։ Իտալական դեսպան Քօրթի կոմսը նախընթաց իրիկուն կոչունք մը տուաւ մեկնող սպայից և նաւաստեաց։

Վարշաւիոյ մեծահարուստ իշխաններէն Պրանիքի կոմսն երէկ մայրաքաղաքս եկաւ իւր ընտանեօք։

Պրուսայի կառավարական սնտուկին գանձապետ Ահմէտ էֆէնտի 52,000 ղրուշի գումար մ՚անցուցած լինելով իւր վրայ, պաշտօնանկ եղաւ։ Տեղական կառավարութիւնք միանգամայն հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է այդ գումարը ձեռք անցունելու համար։

Մախսուսէի ընկերութեան մեքենայապետ Սիւլէյման աղա ծանր յանցանքներ գործած լինելով, ի դատ կոչուեցաւ ծովային նախարարութեան ատեանին առջեւ։

Այս առաւօտ Բէրա, Պալըգ–փազարի փողոցին մէջ, Յոյն մսավաճառ մը րէվօլվէրով ինքզինքն սպաննեց։

Անձնասպանութեան պատճառն յայտնի չէ։

Հանրօգուտ շինութեան պաշտօնատարներէն [illegible] մը անցեալ իրիկուն կամուրջէն անցած ժամանակ, ծով ինկաւ և երէկ միայն գտնուեցաւ իւր դիակը։

Եանեայէն ու Բասրայէն առնուած նամակներ կը ծանուցանեն թէ այդ գաւառաց կուսակալք՝ Ահմէտ Էյուպ փաշա և Ֆայիգ փաշա՝ իրենց կուսակալութեան սահմանին մէջ քննական պտոյտ մը կը կատարեն այս միջոցիս։

Լա Թիւրքի կը պատմէ թէ հանգուցեալ Ֆուատ փաշայի քարտուղար Շէվգի պէյի տան մէջ ի Սիւլէյմանիէ, բաւական կարեւոր գողութեան դէպք մը պատահեր է անցեալ գիշեր։ Գողերը տան մէջ գտնուած բոլոր արժէքաւոր նիւթերը կողոպտեր են, որոց գումարն 100,000 ղրուշի կը հասնի։

Անցեալ տարի այս ժամանակ դարձեալ գողեր մտնելով Շէվգի պէյի տունը, մեծ վնաս հասուցին, և դեռ գտնուած չեն։

ԳԱՆԱԿՈԾՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՄԸ ՄԷՋ

Ասարիկ մեր երէկի թուով խոստացած տեղեկութիւններն ի մասին Հռովմէականաց Պատրիարքարանի մէջ տեղի ունեցած դէպքին, զոր խնդրոյն տեղեակ անձ մը հաղորդած է մեզ։

Հինգշաբթի, կէս օրէն յառաջ գայթակղական դէպք մը տեղի ունեցաւ Հայ–Հռովմէականաց պատրիարքարանին մէջ, որոյ վրայ չուշեցինք գրել առաջին օրէն՝ գործին պարագայից մանրամասնաբար տեղեկանալէ յառաջ։

Կին մը, ազգաւ Զուիցերիացի, հրաւիրուեր է Պատրիարքարան պատասխան տալու իւր մէկ պահանջին վրայ. կինը դիմեր է անձի մը որ փոխանորդաբար երթայ, բայց մերժուած գտնելով, անձամբ ժամադրութեան գնացեր է. թէ ինչո՞ւ փոխանորդի մը պէտքը. այդ անոր համար է որ պահանջի խնդրոյն տակ ուրիշ մը կայ, որոյ վրայ մեր խօսելու համարձակութեան միակ արդարացումը գործին արդէն շատերուն ծանօթ ըլլալն է։ Պատրիարքին եղբայրներէն մին, կ՚երեւի թէ, տարիներ յառաջ սիրային յարաբերութիւն ունենալով այդ կնոջ հետ զոր մասնաւորաբար Փարիզէն բերել տուած է եղեր, այս ցաւոց հօրմէն թշուառաց վրայ թշուառ մ՚ալ ինք յաւելցուցեր է։ Յետոյ սև ամպեր եկեր և իրենց զուարթ օրերը մթագներ են։ Կինը, մայր դառնալով, զոհողութիւններ յանձն կ՚առնու մանկիկին ապագայն ապահովելու, եւ այս նպատակաւ իւր խնայողութիւններով հաւաքած գումարն կը յանձնէ Զուիցերիոյ մէջ հող մը գնելու տղուն անունը, ինչպէս որ երկրին օրէնքը կը պահանջէ։ Սակայն գէշ մտօք չը մեկնուի, այս փոքրիկ հարստութիւն շատ պարկեշտ միջոցաւ դիզեր էր. ինքը քաջ մանկաբարձ ըլլալով, իւր նախկին սիրականէն զատուած օրէն մինչեւ ցարդ, — շուրջ չորս տարի — անդուլ ու անդադար կը գործէ։ Մօրը հետ բաղդատմամբ հայրը քիչ մը ցուրտ գտնուեր է տղեկին մասին։ Սափկա սրտի խնդիր մ՚է. նախկին սիրականն մը շատ քիչ անգամ կը յիշէ իւր զաւակը։ Եւ մեր սիրականը կրնայ իբր փաստ սա խօսքն ալ ըսել անշուշտ. «Որքա՜ն օրինաւոր հայրեր կան որ իրենց օրինաւոր զաւակներն երեսի վրայ կը թողուն, ես որ օրէնքէ դուրս եմ, ե՛ս...» Այս փաստաբանութիւնները դժբախտաբար շատ մը երկիրներու օրենսդրութեանց համաձայն են։ Ամերիկեան օրէնքն ալ չ՚պաշտպաներ օրէնքէ դուրս ծնող զաւակները. բացառութիւն միայն Բաւարիական օրէնքը կ՚ընէ։ — Սակայն պակասաւոր օրինաց առջեւ մարդս չ՚դադրիր ըլլալէ մի բանաւոր կենդանի որ ունենալու է փոքր ի շատէ արդարութեան զգացումը, և, եթէ այդ ալ չ՚ունի, գոնէ ունենալու է պատշաճութեանց և պատւոյ զգացումները։ Զենք յաւակնիր Պատրիարքին եղբայրը հոգեբանական քննութեան մ՚անցունել, ստուգելու համար թէ որ աստիճան այս զգացմունք իւր մէջը զարգացած են։ Իրողութիւնն այս է թէ երկար տարիներէ ի վեր գոհացում չի տար, ո՛չ աղաչանաց անսալով և ո՛չ ալ սպառնալեաց, երկու տարբեր զէնքեր զորս կինը իւր տարօրինակ բնաւորութեամբ, փոխն ի փոխ գործածած է հրապարակապէս։

Պատրիարքարանի մէջ կը պատմեն թէ կինը ըսեր է [illegible] և տանը կրակ տալ կ՚ուզէ եղեր։ Կարելի է թէ կնոջ կողմէն անհամբերութեան և բարւոյութեան ցոյցեր տրուած ըլլան, բայց, ինչ ընթացք ալ բռնած ըլլայ, կին մը զսպել ամենադիւրին բան մ'ըլլալով, չենք կրնար ըմբռնել այն հարկը զոր սպասաւորք և բազում անձինք զգացեր են կնոջ մը երեսին, գըլխուն, կուրծքին, կռնակին, փորուն ոտքով ձեռքով և կռուփով հարուածներ տեղալու։ Հինգշաբթի օրուընէ ի վեր կինն անկողին մնած արիւն կը թքնէ և կը հառաչէ թէ՛ ցաւէն և թէ՛ բարկութենէն։ Եւրոպացի անուանի բժիշկ մը տուած է վկայագիր մը որուն մէջ կարդացինք թէ մարմնոյն վրայ ամեն տեղ նշմարուած կապոյտ սպիները կ'ապացուցանեն թէ գանակոծութիւնն ամենաանողորմ կերպիւ կատարուեր է։

Կինը արդէն բողոք բարձեր է զինքը գանակոծողաց դէմ։

Ընթերցողը կը հարցնէ ինքնիրեն թէ այս բաւական կեղտոտ գործին մէջ ինչո՞ւ Պատրիարքն ալ կը խառնուի։ Ինչու։ — Նախ որովհետեւ եղբայրն է, որոյ պատույն ինքն ալ նախանձախնդիր է, և յետոյ, կնոջ քով կան թղթեր որոց գոյութիւնն մտնջենաւոր տանջանք մ'է իրենց համար։

Հաւատարիմ իւր խաղաղութեան և արդարութեան պաշտօնին, Պատրիարքն իւր մօտ կանչելով կինը կը խրատէ զինքն որ 200 ոսկւոյ փոխարէն ետ տայ ունեցած նամակները։ «Զաւակ մը 200 ոսկւով մինչեւ ստակ շահելու տարիքը չ'կրնար հասնիլ» ըսելով կը բաժնուի կինը։ Կինը կը պատմէ որու որ լսել կ'ուզէ թէ կը կշտամբուի սաստիկապէս [illegible] համար, ինքը որ մանկաբարձ ըլլալով ադոր ամեն միջոցները գիտէր։ Բարեբախտաբար կնոջ համար, շատ մը անձինք ալ ի նպաստ իրեն կը միջամտեն։ Ինչպէս են հզօր հիւպատոս մը, մի քանի բարձրաստիճան պաշտօնեայք, Բերայի հայ լուսոյին պատկանող ազնուազարմ տիկիններ։ Փութանք ըսել թէ Տօն Փուանը հեռաճեմ ամենն ալ զզուեցուց և ինչպէս կ'ըսեն, Նեյօ [illegible]։ Հիւպատոսը վերջին ճիգ մը կ'ընէ և Պատրիարքն ալ կը խոստանայ անկեղծ կերպիւ աշխատիլ։ Այս միջոցներուն, կինը կը հրաւիրուի ի Պատրիարքարան։ Չենք գիտեր մի քանի օրուան մէջ ի՛նչ որոշուած է, ճշմարտութիւն այս է որ հինգշաբթի առտու, փոխանակ կարգադրութիւն մը ներկայելու, անխնայ ծեծ մը տրուած է նոյն կնոջ . . . ։

Այս դէպքը հրատարակելով մեր փափաքն այն է որ Գեր. Պատրիարքն ի նկատի առնելով այն գայթակղութիւնը որ կրնայ պատճառել բարձրաստիճան եկեղեցականի մը եղբօր ընթացքը, ամեն ջանք ի գործ դնէ որ արդարութիւնը ի գործ դրուի։ Զրկեալի մը հատուցում տալը և մեղապարտին պատժուիլը պիտի ծառայեն բարձրացնել Հռովմէական պատրիարքարանի բարոյական վարկը, հակառակ պարագայն աւելի վնասակար կը լինի։

ՀԵՌԱԳԻՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Հռոմ, 20 փետրուար

Երէկ վառօդով լի շիշ մը պայթեցաւ Երեսփոխանաց ժողովոյ շէնքին առջեւ, առանց սակայն ոեւէ վնաս պատճառելու։

Լոնտրա, 20 փետրուար

Թագուհւոյն մէկ հրամանագիրն ի զէն կը կոչէ պահեստի զօրքերն, արտաքին դէպքերն յիշելով։

Պուքրէշ, 22 փետրուար

Կը կարծուի թէ Պ. Գամբինէանոյի՝ արտաքին գործոց նախարար Պ. Ստուրձայի յաջորդելը նշան մ'է թէ ռումանական կառավարութիւնը պիտի մերժէ Աւստրիոյ հետ կնքած արդի առեւտրական դաշնագրութիւնը։

Աթէնք, 23 փետրուար

Աւստրիոյ գահաժառանգ իշխանին գալուստը պաշտօնապէս որոշուած է մարտ 1 ին։

ԱԺԱՆՍ ՌԻՒԹԵՐ

Բէ-Բէյէ հեռագրական [illegible] Ներկայացուցիչ Տր. Ինկլէնտըր [illegible] հաղորդած է մեզ.

Աթէնք, 23 փետրուար

Երեսփոխանական ժողովոյ այս առաւօտուն նիստին մէջ, ընդդիմադիր կուսակցութիւնը վերստին անվստահութեան քուէ առաջարկեց ընդդէմ նախարարութեան։ Արդիւնքը չորս ձայնից մեծամասնութիւն մ'եղաւ ի նպաստ նախարարութեան։ Նախարարք չմասնակցեցան քուէարկութեան։

Պ. Թրիքուբի այն ատեն արքայական հրամանագիր մը կարդաց որ Երեսփոխանական ժողովոյ լուծումն և նոր ընտրութիւն կը հրամայէր։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԴԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

Ղալաթիա, 12 փետ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	(պանքայի)	110	1/8
3 » »	» (վճռկնին)	109	3/4
3 » Բարիզի	» (պանքայի)	22 95	
3 » »	» (վճռկնին)	23 02	1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց.	(Միաց. D. Սէրի)	18 35
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	18 30
Բերայի մէջ	»	18 31 1/2
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	18 32
Բարձրագոյն գին	»	18 31
Նուազագոյն »	»	18 31 1/2
Կէս օրին	»	— —
Փոխառութիւն 1858) » 1862)	A. Սէրի անգլ. ոսկի	36 20
» 1860) » 1863) » 1872)	B. » » »	20 30
» 1865) » 1869) » 1873)	C. » Օսմ. »	18 29

Ինիֆիէ Եգիպտական

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	74 25
Այս առտու բացուեցաւ Գ. կ.	74 30
Կէս օրին	74 30

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Օրիէնթ ժէնէրալ	Գ. կ. Անգլ. Լր.	3 15
Քրէտի ժէնէրալ	» » Օսմ. »	6 32
Պանք տը Փօնս	» » » »	5 20
Սօս. Շամէ է վիլէօր	» » » »	3 25
Թրամուէյ	» » » »	272 1/2
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	46
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	402
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	70

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 27
Անգլիական ոսկի	»	110 13
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 10
Քրիմից	»	51 15
Ռուսլի Թղթադրամ	»	8 61
» արծաթ	»	89 15
Ֆիօրին	»	9 3
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	107 38
Վեցնոց	»	102 35
Հինգնոց	»	102 35
Մէթալիք	»	98 30
Պղինձ	»	860
Թղթադրամ	»	3000

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՕՐՍԱ

Լոնտոն, 23 փետրվար ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ	98 1/4
Օսմ. բացուեցաւ	17 1/4
» » գոցուեցաւ	17 1/4
Միացեալ կրուբ 1	36
» » 2	20
» » 3	17 1/8
Փոխառութիւն 1877	83
Պանք Օթօման	13 7/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	95 3/4
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիէ)	67 1/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	87 1/2
Տայրա Սանիէ	65
Տօմինիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	86 1/2
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	—

Վիէննա, 23 փետրվար ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 45
Օսմանեան երկաթուղի	22 80

Բարիզ, 23 փետրվար ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 % բաց	109 62 1/2
» » 3 % բաց	81 35
Օսմանեան քօնսօլիտէ բացուեցաւ	17 52 1/2
» » գոցու. գ. կ.	17 40
Միացեալ պարտք Սէրի Բ.	20 50
» » Գ.	17 30 (*)
» » Դ.	— —
Օսմանեան երկաթուղի	47
» Բէժիի բաժնեթուղթք	—
Պանք Օթօման	601 25
Գրէտի Լիօնէ	550
» Ֆօնսիէ գ. կ.	1330
Բաժնետոմս Լիօնի (գուբ. կոր.)	1260
Սուէզի ջրանցք Բարձրացաւ	1960
Ռուսական 5 % 1877ի (գ. կ.)	99 1/4
Իտալական Ռանթ (գ. կ.)	97 1/2
Եգիպտական միացեալ գոց	340
Սպանիական (արտաքին) (գ. կ.)	61 1/2
Բրիօրիթէ Թիւրք	410
5% Հելլենական (գ. կ.)	348 75
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 38

ԹՐՔԱՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱԹՈՂ. ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Թիֆլիս, 18 յունվարի 1885

Ի՞նչ եղանակով եւ ի՞նչպէս են ուզում մասնակցել Թրքահայերը առաջիկայ կաթողիկոսական ընտրութեանը — այդ մասին մի պաշտօնական որոշումն յայտնի չէ մեզ։ Ե՞րբ պէտք է ազգային ժողովը զբաղուի կաթող. ընտրութեան խնդրով և ե՞րբ պէտք է իւր բռնելիք դիրքը որոշի եւ այդ մասին իւր անօրինութիւններն անի, մենք չը գիտենք և չենք էլ կարծում որ այդպիսի մի կարճ ժամանակում կարող լինի ազգային ժողովը մի հիմնաւոր գործ տեսնել այնպիսի մի հիմնաւոր և կենսական խնդրում, ինչպիսին է կաթողիկոսական խնդիրը, քանի որ նա սիրում է երկար վիճել — աւելի աննշան գործերի համար։

Այստեղից մենք չենք կարող Թրքահայերի ներքին գործերի և նրանց գուցէ մեզ անյայտ հանգամանքների մէջ մտնել և կաթող. ընտրութեան մասնակցելու վերաբերութեամբ մեր դիտողութիւններն անել։ Մենք համոզուած ենք, որ Թրքահայերը և Պոլսում գործին գլուխ կանգնած անձինք հասկանում են իրենց իրաւունքները մէկ կողմից և ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեան կարեւորութիւնը միւս կողմից։

Ի նկատի առնելով ժամանակի սըղութիւնը և մօտիկ անցեալի փորձը, մենք այնպէս ենք կարծում, որ Թրքահայերը կաթող. խնդրում [illegible] չը պիտի կարողանան փոփոխել։ Այդ այդպէս լինելուց յետոյ միթէ լա՞ւ է, որ Թրքահայերը չը մասնակցեն ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեանը։ Ամենեւին ոչ։ Մեր կարծիքով կաթողիկոսական խնդրի վերաբերութեամբ ինչ փոփոխութիւններ, ինչ դիտողութիւններ որ ուզում են անել Թրքահայերը, չը պէտք է սպասեն որ Ս. Լուսաւորչի գահը թափուր լինի և նրան արժանաւոր յաջորդ ընտրելու ժամանակը մօտեցած։ Այդ ամենը հարկաւոր է կանխաւ մշակել և պատրաստել կաթողիկոսի կենդանութեան ժամանակ և գլուխ բերելու աշխատել նրա միջնորդութեամբ եւ աջակցութեամբ։

Անհրաժեշտ է, որ վերջապէս Լուսաւորչայ գահից հեռացուի սեւ քօղը և եկեղեցին ունենայ իւր պետը։ Այդ միայն այս անգամ աչքի առաջ ունենալով Թրքահայերը պէտք է որ մասնակցեն առաջիկայ ապրիլի ընտրութեանը։ Դրանով դրանք ոչ թէ միայն իրենց իրաւունքը գործ դրած կը լինեն, այլ և մի առանձին մեծ ծառայութիւն արած այն եկեղեցւոյն, որին իրենք պատկանելու բաղդն ունին, և որի անունով իրենք միշտ երդւում եւ պարծենում են։

Այս վերջին տողերը լուսաբանելու համար պէտք է ասենք, որ այժմեան ընտրութեան պայմանների համեմատ ամբողջ Ռուսիայի, Կովկասի, Ռուսահայաստանի, Պարսկաստանի և Հնդկաստանի Հայերի ձայների մեծամասնութիւնը պատկանում է եկեղեցական կուսակրօն դասին։

Ուստի եթէ Թրքահայերը ընտրութեան չը մասնակցեն, նրանք պիտի այդպիսով թոյլ տուած լինին, որ ամենաժողովրդական եկեղեցւոյ պետի ընտրութիւնը կատարուի խիստապէս — կուսակրօն եկեղեցականների ձեռքով միայն։

Ի՞նչ եղանակով ուզում են մասնակցել Թրքահայերը, այդ թող իրենք վճռեն, միայն թէ մասնակցեն։ Թրքահայերին յայտնի պէտք է լինի որ ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գործունէութեան մեծ մասը վերաբերում է մեր երկրին, մեր երկրի ժողովրդին։ Ուստի Թրքահայերը մեծ ծառայութիւն արած կը լինին Հայաստանեայց Ս. եկեղեցուն և Նրա հետ կապուած գործերին, գրաւելով և մեր ժողովրդի սիրտը, եթէ նրանք իրենց քուէն տան այնպիսի մի յարմար և կաթողիկոսական բարձր և սուրբ կոչման արժանաւոր եպիսկոպոսին, որին և կը կամենար մեր ժողովրդի ստուար մեծամասնութիւնը։

Ո՛ր կաթողիկոսացուն է ամենից յարմարագոյնը կաթող. բարձր պաշտաման համար, որի համար է մեր ժողովրդի սիրտը տրոփում, այդ թող իրենք Թրքահայերը — եթէ կեղծ չէ իրենց ցոյց տուած սէրը դէպի եկեղեցին և ազգը — որոնեն։

Մեզ թո՛ղ չը հարցնեն և չը հարցնեն այս կամ այն աղային, այս կամ կամ այն խմբակին։ Ով ճշմարտութիւնը որոնել է ուզում, որքան էլ որ ծածկուած է մնում նա, որքան էլ որ դժուար է լինում Նրան գտնելը, այնուամենայնիւ Նա բացվում է, Նա գտնվում է — եթէ միայն որոնողը հաստատ կամք ունի որոնելու, և աչք ունի տեսնելու։

(Նոր-Դար)

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՔ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Չկայ պատահար մը, չկայ պատուհաս մը, չկայ պատիժ մը որ այնքան վնասաբեր ըլլայ մարդկանց համար որքան երկրաշարժն։ Զգալ որ հողը մեր ոտից ներքեւ կը շարժի, գիտնալ թէ անկարող ենք հասկնալու, բացատրելու և բոլորովին անկարող դիմադրելու այս ահեղ ճօճման դէմ և գուշակել անոր կործանիչ հետեւանքները՝ արդարեւ մարդու համար այնպիսի մեծ փորձ մ'է որ ամեն բանէ աւելի զգացնել կուտայ իրեն բնութեան ամենափոքր զօրութեանց առջեւ իրեն տկար կացութիւնը։

Առանց վարանման կրնամ հաստատել թէ երբ երկրաշարժներու վրայ կը գրուի, ամեն ընթերցող չէ կարող զանց առնել սոյս ընթերցումը, որովհետեւ բաւական է մի վայրկենի լուրջ խորհրդածութիւն, բաւական է սոսկալի օրինակներու յիշողութիւնը՝ նիւթին կարեւորութիւնը զգացնել տալու համար։ Երբ այս տողերը կը կարդաք, մտածեցէք անգամ մը որ գետինը ձեր ոտից ներքեւ տատանի, երեւակայեցէք թէ ձեր չուրջը գտնուած անշունչ առարկայներ իրարու զարնուելով աղաղակ բառնալ կ'ուին արտասովոր երեւոյթին դէմ, և սակայն ես ալ առանց ոչ նուազ վարանման պիտի ծանուցանեմ թէ ինչպէս այս տողերն նմանապէս ուրիշ բոլոր գրուածներն ալ եթէ ընթեռնուք, առոյգ բան մը չպիտի կարենաք քաղել գիտնալու համար թէ ի՛նչ են երկրաշարժք, թէ ի՛նչ են այս երեւոյթին պատճառներն ու պայմանները և թէ վերջապէս կարելի պիտի ըլլա՞յ օր մը դարման գտնել այս դժոխական պարին դէմ, ինչպէս շանթին վնասներուն դէմ գտնուած է։

Սպանիոյ մէջ վերջերս պատահած աղէտալի դէպքերը, որք բաւական մանրամասնութեամբ ծանուցուեցան աստ, սարսուռ կ'ազդեն թէ՛ ժողովրդեան և թէ՛ գիտնոց հաւասարապէս։ Ժողովուրդք ահաբեկեալ են, ինչու որ 1100 մեռեալք կան կործանեալ բազմաթիւ քաղաքներու և գիւղօրէից մէջ, 3240 հիմնայատակ կործանեալ տուներ միմիայն ի Կրընատա, տաս հազարաւոր բնակիչք անօթի և անպատսպար, հազարներով ընտանիքներ չքաւորութեան դատապարտեալ և մի քանի միլիոն ոսկի արժողութեամբ իրեր ոչնչացած։ Եթէ այս պատահարը նկատենք իբր մի նոր արարուած Իսքիա կղզւոյն և Քրաքաթուայի մէջ պատահած ողբերգութեանց, իրաւունք կ'ստանանք մտածելու թէ վերջին արարուածը տակաւին չէ ներկայացուած և թէ 19րդ դարը չվերջացած բարկացած երկիրը իւր ուսերը պիտի թօթուէ դեռ մի քանի անգամներ։

1884 տարւոյ դեկտեմբեր 25 ին թեթեւապէս ցուրտ բայց գեղեցիկ օդ կար ի Մատրիտ, ինչպէս ի Պոլիս մի քանի օրէ ի վեր։ Արեգակը կապոյտ երկնից վրայ կը փայլէր և գարնան գաղափարը տալ կը թըւէր։ Երեկոյ եղաւ ու աստեղք սկսան փայլիլ թէպէտ և ոչ այնքան պայծառ որքան սովորաբար, և ցուրտ քամի մը սկսաւ դըղացնել փողոցներու անցորդներն որք՝ նախապատրաստութեամբք զբաղեալ՝ ուշ մնացած էին պար ու խաղի համար դիմելու նոյն գիշերուան երեկոյթներուն որք բազմաթիւ էին քաղաքին մէջ։ Եւ ահա՛ ժամը 9 ին 7 ը վայրկեան կը մնար երբ պարողք և խաղացողք դադրեցուցին իրենց վալսերն ու քատրիլներն, զի սրահները սկսան պարել։ Բարեբախտաբար պարի դէմ պարել տարբեր հետեւութիւն չունեցաւ այս երեւոյթը։

Բայց այսպէս չէր ի Կրընատա։ Ցնցումը որքան յանկարծակի այնքան ալ բուռն եղաւ եւ ճօճումն անընդհատ կը շարունակէր։ Ընդհանուր շփոթութիւնն և սարսափը աննկարագրելի էր։ Ամեն ոք կ'աղաղակէր, ամեն ոք իւր կեանքը կը մտածէր և երբ քաղաքապետը հրամայեց որ թողուն տուներն և երթան համախմբին հրապարակաց վրայ՝ հոն սրտառուչ տեսարաններ տեսնուեցան որք միայն գերազանցեցան շրջակայքը տեղի ունեցած աղէտալի դէպքերով։ Ալհամա փոքրիկ քաղաքէն (որ մօտ է Կրընատայի) երեք հարիւր դիակ հանուեցան փլատակներուն տակէն, և ալ աւելի վիրաւորեալք։ Ալպունուէլասի մէջ, ուր իննսուն եւ ութ դիակք և երկու հարիւր վիրաւորեալք գտնուեցան փլատակներուն տակէն՝ բնակիչք փողոցէ փողոց կը թափառէին իրենց կորուսեալները փնտռելով։ Տեղւոյն երէցն եկեղեցւոյն փլատակներուն ներքեւ մնացած էր և նորա քրոջն աղջիկը մինչեւ կէս մէջքը քարերու մէջ թաղուած. խորէն կը լսուէր խեղճ կրօնականին ձայնը որ կէս ժամու չափ աղօթքներ մըմըռալէ վերջ դադրեցաւ. խեղճը մեռած էր։ Աղջիկն ալ թէպէտ ազատեցին, բայց քիչ վերջը հոգին աւանդեց։ Այս տեղ 1900 բնակիչներէն 300ը մեռան։ Կը պատմեն թէ քաղաքին մէջ գլխաւորներէն վաճառականի մը կինը սենեակէն փախչելով տունէն դուրս ելած էր, բայց նոյն պահուն շէնքը կործանեցաւ, պատերը իւր վրայ փլան և մինչեւ ուսերը քարերու մէջ թաղուած մնաց նա տասնեւութը ժամ շարունակ ճզմուած և վիրաւորեալ, մինչեւ որ կրցաւ իւր աղաղակներովը գործաւորաց ուշադրութիւնը գրաւել, որք եկան զինքն ազատեցին։

Ամեն մեռեալ և ամեն վիրաւորեալ այս և ասոր նման պատմութիւններ ունին, որոնք առանց պատմուելու կրնան հասկցուիլ, որոց տխուր նկարագիրը ի հարկէ հաճելի չէ կարդալ երկարօրէն, կ'անցնինք ուրեմն։

Երկրաշարժը օրերով կը կրկնուէր. 25 դեկտեմբերէ մինչեւ 18 յունուար, գրեթէ օր չանցաւ առանց երկրաշարժի և գուցէ այսօր եւս տակաւին տատանումը կը շարունակէ։

* * *

Փարիզի Գիտական Ակադեմիան եւս յուզուեցաւ Սպանիոյ երկրաշարժից լուրն առնելով։ Խնդիրը գիտական տեսակէտով քըննել պարտաւորութիւն մ'էր և մասնագէտներէ յանձնաժողով մը ընտրուեցաւ ընդհուպ, որ դնայ Սպանիա՝ պատուհասը տեղւոյն վրայ քննելու համար։

Յանձնաժողովը տակաւին չէ մատուցած իւր համարատուութիւնը։

Բայց սոյն որոշման առթիւ Պ. Ֆուքէ երկրաբանը, որ նոյն յանձնաժողովոյ անդամ է, ընտիր աշխատութիւն մը կարդաց ժողովոյն 1885 Յունվ. 23ի նստին մէջ, աշխատութիւն որ ընտիր ըլլալուն հանդերձ այս մասին գիտութեան տկարութիւնը պաշտօնական կերպիւ կը յայտարարէ։ Թողում, սակայն որ ինք խօսի.

«Տեարք, լրագրաց ընթերցմամբ ուշի «ուշով հետեւեցայ այն մանրամասն տեղեկութեանց որք երկրաշարժին վրայ մեզ «բերուեցան. սակայն այս երկրաշարժից «խնդիրը այնքան փշոտ է և այնքան դըժ«ուարալուծելի որ ես հրապարակ չնետուեցայ յուսալով որ ուրիշներ պիտի կամին «յանձն առնել այս երեւոյթները երթալ «քննել։ Այլ սակայն Ակադեմիոյ առջեւ «խնդիրը բորբոքեցաւ. երկրաբանք, երկ«րաչափք և այլք խօսքի խառնուեցան, «միով բանիւ ասով զբաղելու եռանդ մը «կը տիրէ։ Այս պայմաններու մէջ, կար«ծեցի թէ չեմ կրնար լռել ընկրկիլ, բայց «բոլորովին զուրկ չեմ մտահոգութենէ։ Ար«դարեւ երկրաշարժներու խնդիրը ամենէն «տարտամ խնդիրներէն մին է. ցարդ ծա«նօթութիւնք կը պակսին, թէպէտ և տե«սութիւնք և ենթադրական բացատրու«թիւնք անթիւ են։ Ինչպէս բժշկական գի«տութեան մէջ երբ հիւանդի մը համար դար«մանները բազմաթիւ են, ըսել է թէ սոցա «ոչ մին լաւ է, նմանապէս երկրաբանու«թեան և երկրագնտիս բնագիտութեան «համար երբ երեւոյթի մը բացատրութեան «մասին առաջադրեալ տեսութիւնք բազ«մաթիւ են, պէտք է հետեւցնել թէ սոցա «ոչ մին կատարելապէս կը բաւէ։

«Ուրեմն անորոշ գաղափարներով պիտի «մեկնիմ աստի. և սակայն երբ այս կարգի «նպատակու պաշտօնի մը յանձնառու կ'ըլ«լանք, պէտք է կանխաւ կարծիք մը ունե«նանք խնդրոյն վրայ, կարծիք որ առաւել «կամ նուազ ընդունելի ըլլայ և զոր յետ «քննութեան հերքելու պատրաստ ըլլա«նք։

«Կը մեկնիմ ուրեմն որոշ կարծեօք մը զոր «պարտ անձին կը համարիմ այս հաստա«տել կամ հերքել։ Այժմէն ձեզ չպիտի յայտ«նեմ զայն, բայց պարզապէս ներողութիւն «պիտի խնդրեմ ձեզմէ, իմ և աշխատակի«ցացս ծրագիրը ձեր առջեւ պարզելէ առաջ, «մի քանի բառով յիշեցնելու այն տեսու«թիւններ որ ցարդ կը տրուին ամեն կողմ «առ ի բացատրութիւն երկրաշարժից։

«Ասոնք չորս են։»

Պ. Ֆուքէի ընթերցած այս աշխատութիւնը անկարելի է ամբողջովին թարգմանել. ինձ ալ թող ներուի ուրեմն համառօտել զայն։

Երկրաշարժներու բացատրութիւնք չորս են թուով և հին տարիքով։ Յոյն հեղինակներու մէջ կրնանք տեսնել զանոնք և գուցէ հնդիկ հեղինակներն ալ նոյները տուած ըլլան։

Առաջին. Երկրի կեղեւին հաստատուն մասին ներքեւ ենթադրենք թէ կազեր ծընունդ կ'առնեն, շոգիներ որ վայրկենական կերպիւ գոյանալով կը պատռեն զիրենք պարունակող խոռոչները, ինչպէս ուժանակի պայթում մը խորագոյն տեղ մը։ Այս տեսութիւնը զոր կը ներկայացնենք առանց քննելու, միայն հրաբուխներու շրջակայից համար ճշմարիտ ըլլալ կը թուի, ինչու որ յայտնի է թէ երբ գետինը կը բացուի, առատօրէն շոգիներ կը բղխին որք գետնին տակ կային և որք այս կամ այն պատճառաւ ընդլայնելով մեծ զօրութիւն ստացան։

Սակայն չէ կարելի այս բացատրութիւնը տալ Սպանիոյ վերջին երկրաշարժներու համար, ինչու որ հոն հրաբուխ չկայ։

Երկրորդ. Պ. Ալէքսիս Բէռռի, գիտուն բնագէտ, կը կարծէ թէ արեգակն ու լուսինը երկրի ներքին հեղուկ մասանց վրայ ազդելով՝ տարերկրեայ մակընթացութիւնք կը պատճառեն ինչպէս ծովերու ջուրց վրայ։ Այս հրատապ հեղուկին խոր մակընթացութիւններն են որ յաջող պայմաններու մէջ կը բախին հաստատուն կեղեւին և կը դղրդեն։

Այս նաեւ Սպանիոյ երեւոյթին համար անյարմար կը թուի։

Երրորդ. Պ. Շէօլսէր, երկրաբան և բնագէտ, Զվիցերիոյ մէջ պատահած երկրաշարժները ուսումնասիրելով իրաւամբ անոնց պատճառը գտնել կը կարծէ ջուրց զանազան նիւթեր՝ ինչպէս աղեր լուծելու կարողութեան մէջ։ Եթէ գետնի խորը ջուրց մէջ լուծելի նիւթեր կան և եթէ զեղուածական կերպիւ ջրի հոսանք մը անցնի անտի՝ կը լուծէ և կ'առնէ կըտանի այդ նիւթերը և տեղը պարապ կը թողու։

Քիչ քիչ ծակը կը մեծնայ և կուգայ վայրկեան մը որ առաստաղը չկարենալով առանց յենարանի կենալ՝ կը դղրդի. վար կ'իյնայ և ահա՛ երկրաշարժք։

Վերջապէս կայ չորրորդ ենթադրութիւն մը որ մեծ ընդունելութիւն գտած է ի Գերմանիա և շրջակայ երկիրներու մէջ, և որ նուազ ծանօթ է ի Ֆրանսա։ Լոկ երկրաբանական նկատողութեանց վրայ հիմնուած է սա։

Երկրաբանութեան ծանօթ անձինք գիտեն թէ կան տեսակ մը ժայռեր որք հետզհետէ կը փոխեն վիճակնին։ Այս ժայռեր ի սկզբան հորիզոնական խաւերով շարուած ապա բարձրացած եւ կոր ձեւեր ստացած են։ Ըսել է թէ կարեւոր շարժումներ տեղի ունեցած են անդ, քանի որ մեծ տարբերութիւն կայ հորիզոնական կանոնաւոր ձեւին և ի վերջոյ տեսնուած այնքան անկանոն վիճակին մէջ։ Յայտնի է ուրեմն թէ այս շարժումները չեն կարող տեղի ունենալ առանց մակերեւութական ցնցումներ պատճառելու։

Այս բացատրութիւնը՝ շատ պարզ եւ շատ համոզիչ՝ խնդիրը չլուծեր, այլ պարզապէս կը տեղափոխէ։ Արդարեւ ի՞նչ են ժայռերու գեղեցիկ շարքն աւրող պատճառները։ Ո՞ր է այս հարցման պատասխանը։ Յիրաւի յիսուն տարի յառաջ գրուած գրեանց մէջ կ'ըսուի թէ ժայռերու տատանման պատճառն է երկրի կեղեւին պաղիլը և հետեւաբար սղմիկնալը։ Բայց այժմեանք չեն ընդունիր զայս։

Կը տեսնենք թէ Պ. Ֆուքէ իրաւունք ունեցաւ ըսելու թէ տրուած բացատրութիւնք ընդունելի չեն։

Հիմա ըսեմ թէ նոյն յանձնաժողովը ի՛նչպէս պիտի գործէ։

Նոքա պիտի քննեն թէ երկիրը ի՛նչ տեսակ կազմութիւն ունի երկրաբանօրէն և այս քննութենէն պիտի ջանան հետեւցնել թէ խորին խաւերը ի՛նչ կազմութիւն ունին։ Ապա երկրին շարժման ուղղութիւններն և զանազան կէտերու վրայ սաստկութեան աստիճանները իմանալով, պիտի աշխատին հետեւցնելու թէ ո՛րքան խորէն պատահած է դղրդումը։ Եթէ կարենան այս տեղեկութիւններն հաւաքել, այն ատեն պիտի գիտնան թէ ո՞ւստի կուգար շարժիչ զօրութիւնը, թէ մէկ կէտի վրայ է՞ միայն եթէ ոչ զանազան տեղերէ։ Վերջապէս պիտի աշխատին այնքան գիտնալ որքան պիտի գիտնար մէկը որ շարժման միջոցին երկրի խորը կը գտնուէր և աչօք կը տեսնէր պատճառները։

Յուսանք թէ կը յաջողին։

Բայց ի՞նչ օգուտ։ Պիտի կարենա՞ն մեզի ըսել թէ ի՛նչ միջոցներով երկրաշարժներու առաջքը կ'առնուի։ Չենք կարծեր թէ այս, ինչու որ այնքան զօրաւոր է երեւոյթն որ անոր դէմ որքան ալ խելք ունենանք, դարձեալ զօրաւորագոյնին իրաւունքն է որ լաւագոյնը պիտի ըլլայ։ Գոնէ առ նուազն, կարենային իրենց հմտութեամբ օր առաջ իմաց տալ մեզ թէ այս ինչ օր, այս ինչ ժամուն և այս ինչ սաստկութեամբ երկրաշարժ տեղի պիտի ունենայ ի Կ. Պոլիս (օրինակի համար կ'ըսեմ) և մարդկութեան համար այսչափն ալ մեծ օգուտ ունի, ինչու որ եթէ առնուազն 24 ժամ առաջ ծանուցուէր Սպանիոյ երկրաշարժը, եթէ ոչ նիւթական վնասը գէթ անձերու կորուստը չէր պատահեր։

Յ. ԽՈՒՍՈՒՓԵԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20 ի Կայսերական Իրատէով Թողեալ Հասոյթք

Գ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ-ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1885

	ՀԱՍՈՅԹՔ	Զուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. ծախուց	Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարեալ ծախք	ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՔ Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան ծախք		Նախորդ ամիսներէն	Գումար մինչեւ 1884 Յունվար 31
		Դրուշ	Դրուշ	Դրուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վեց անուղղակի տուրք	Ծխախոտ (յետնեալ տրոց գանձումն)						
	Աղ						
	Դրոշմ	5,282,898 40	274,616 01	5,008,282 39	48,839 90	710,355 12	759,195 02
	Ոգելից ըմպելիք						
	Ձկնորսն						
	Մետաքս						
Ծխախոտ	Հասոյթք Րէժիէն	... ...	... ...	... ...	... ...	684,782 61	684,782 61
Զանազան հասուցմունք	Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչեւ ցորչափն յիշեալ հարկին	83,792 61	... ...	83,792 61	828 94	71,825 93	72,654 87
	Յաւելուած Կիպրոսի հասութից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	... ...	... ...	... ...	... ...	65,000 ...	65,000 ...
	Արեւելեան Րումէլիի տարեկան հարկէն	1,541,666 ...	... ...	1,541,666 ...	15,416 66	154,166 68	169,583 34
	Թէմպէթի տուրք, Մաքսատունէն փոխանակագրով վճարելի	... ...	... ...	... ...	... ...	25,000 ...	25,000 ...
	Սերվիոյ, Գարատաղի, Պուլկարիոյ և Յունաստանի բաժին ինկած պարտք	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
	Գումար	6,908,357 01	274,616 01	6,633,741 ...	65,085 50	1711130 34	1776215 84
Զանազանք	Պատրաստ դրամներէ առնուած շահ	... ...	... ...	... ...	... ...	7,481 78	7,481 78
	Լումայաշահ (աժիօ) դրամոց փոխանակութեան վրայ	967 46	... ...	967 46	9 68	50 32	60
	Ընդհ. գումար	6,909,324 47	274,616 01	6,634,708 46	65,095 18	1718662 44	1783757 62

	Դրուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վճարեալ գումարք կայսերական Իրատէին 10 և երկու յօդուածներով նախատեսեալ արժէթղթերուն ի հաշիւ		295,000 ...	... ...
Քօնսօլիտէ պարտուց տոկոսին համար Եւրոպա յղուած և Կ. Պոլիս վճարուած գումարք		1079057 65	... ...
Օսմանեան Ընդհանուր Պարտուց Վարչական Խորհրդին ընդհանուր ծախք		17,865 32	... ...
Օսմ. կայսերական Պանքան դրուած ոսկեդրամ		379,257 47	... ...
» » » փոխանակելի դրամ	1,285,882 95	12,531 47	... ...
Կեդրոնական վարչութեան սնտուկին մէջ ոսկեդրամ		... ...	... ...
» » » » փոխանակելի դրամ	4,561 86	46 01	1783757 62

Ի Դիմաց Վարչական Խորհրդոյ

Վաւերացեալ ճշդութիւնն ըստ տումարաց

(Կնք)

Նախագահ (Ստ.) ՎԻՆՍԸՆԴ ՔԱՅԱՐՏ

Խորհրդական Պատուիրակ (Ստ.) ԿԷՇԷՐ

Կ. Պոլիս, 6/18 Փետրուար 1885

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
287 միլիոն ֆրանք

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերուն

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՍԹԷՅԹ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼԸՃԵԱՆ ԽԱՆ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍԹԵՐԻ

Նիզամիէ էլպիսէ մնտարրինա մահֆուզ նիմունէսինէ վէ չուալթը մուգարրէրէսինէ թէվֆիգան լիւզումի օլան իւչ պին արշունը ճէտուա լաճիվլերա իէ վէր չուհասընըն մուատտինէ չուհասընըն պէհէր արշունը ճէտուալի գրրգ. եէտի պուչուգ գրուշա թալիպի էօհտէսինէ օլուպ չուալթը բուլմընըն օն տօգուզընճը սալը կիւնինէ գատար պէհէր կիւն մինագասաը պիլ իճրա եէվմի մէզքիւրտէ գարարը գաթիյի վիրիլէճէկլինտէն իմտայէ թալիպ վէ եիկիրմինճի չէհարշէնպիհ կիւնի եւզալէ պէշ թէնզիլինէ բաղլը պուլընմալարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

Փի 9 Շուպաթ 300

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍԹԵՐԻ

Ուգլամի հայտիէ իչուն իւչ եւզ պիր սէնէսի մարթընատն չուալթ նիհայէթինէ գատար պիր սէնէ զարֆընտա մահ պէ մահ լիւզումի օլաճագ օթուզ տօգուզ գալէմ մուհիմմաթը գըրտասիէ իհթիյաճ օլունան նիմունէլէրինէ թաթպիգան հէր սըրը իւլթիզամէրինտէ սէրրաճխանէ ամպարընտա թէսլիմ օլունմագ շարթը վէ շէրաիթի սաիրէսի իլէ թալիպինտէն ֆիաթ ալընարագ մինագասայա գօնըլմըշ վէ իշ պու չուալթը բուլմընըն օն սէքիզինճի բազար իրթէսի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն մինագասաը իճրա օլընարագ մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիյի վիրիլէճէկլի մուզարրէր պուլընմըշ օլմագլէ իհտարընա թալիպ վէ օն տօգուզընճը սալը կիւնի եւզալէ պէշ թէնզիլինէ բաղլը պուլընմալարըն մէգամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

Փիյ 9 Շուպաթ 300

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍԹԵՐԻ

Եվրութա իմալի թիմուր թօգա
Ամէտ սէքիզ պին, նումէրօ օն ։
Ամէտ օն իքի պին սէքիզ եւզ, նումէրօ օն պիր ․
Ամէտ ալթը պին տէօրթ եւզ, նոմէրօ օն տէօրթ ։

Պէհէրի պիրպիրի եւզերինէ սէքիզ փարա ․

Նիզամիյէ սէրաճխանէ ամպարընտա, մահֆուզ նիմունէլէրինէ թէվֆիքէն, միւպայեա օլունաճագ պալէտատէ մուբագգամէլ մըզգար թօգա ֆիյաթի մուրագգամասի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ չուալթը բուլմընըն օն տէօրտինճի փէնչշէնպիհ կիւնիրէ գատար պէհէր կիւն մինագասաը պիլ իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիյի վիրիլէճէկլինտէն իմտա իմտէկէ թալիպ վէ օն ալթընճը ճումա էրթէսի կիւնիւ եւզալէ պէշ թէնզիլինէ բաղլը պուլունմալարըն մագամը սէրասկէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

11 Շուպաթ-1300

1—3

1882Ի ԳԻՍԱՒՈՐԸ

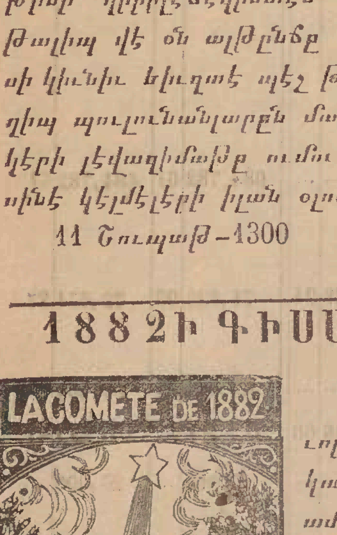

Այս հռչակաւոր վուշէայ սիկարի թուղթը որ ամենաընտիր տեսակն է, կը յանձնարարուի ծխողաց ։ Մայրաքաղաքիս բժշկական վարժարանը փորձելով հաստատած է թէ և ոչ մէկ թունաւոր բուսական նիւթ կը պարունակէ ։ Ընդհանուր շտեմարանն է՝ բոլոր Տաճկաստանի համար Ղալաթիա, Մումխանէ փողոց Սիթէ Ֆրանսէզ, 82 թիւ, Պ. Զաքարիա Մարանկիտէսի վաճառատունը ։

Կը գտնուի նաև Կ. Պոլսոյ և Ղալաթիոյ բոլոր ծխախոտավաճառաց քով։

48-78

ԱԶԴ

ՄԱՐԳԱՐ ԳՈՒԼԱԳՉԵԱՆ

Ինչպէս որ յայտնի է՝ Բուտափէշտի Երկրորդական վիճակահանութիւնն երկու ամիս մի անգամ տեղի կ'ունենայ ։ Այս վիճակահանութեան 94րդը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ (գատ եւր.) ապրիլ 1ին ։ Ուստի, այս առթիւ դարձեալ բազմատոմսեր ի վաճառ հանած եմ ։ Տոմսերը կը հրամցուին ի Ղալաթիա կամուրջի գլուխ թիւ 33 ։ Այս անգամու վիճակահանութեան առաջին պարգևն է 600,000 և երկրորդը 60,000 ֆրանք ․ ասոնցմէ զատ 48 թիւեր ևս մեծ պարգևներ պիտի շահին, իսկ մնացեալ 450 թիւերը՝ 400 ական ֆրանք ։ Գիները սովորական են. 7 1/2, 5 և 3 դահ. ։

Կարգաւոր թիւ — այսինքն 1, 2, 3, 4, 5 — ուզողները պէտք է այժմէն գնեն և ի թէ փափաքին կրնան բաժանորդ գրուիլ մի և նոյն թուոյն, պայմանաւ որ ամեն ամիս առնուն նոյն թիւը ։ Այն թիւերէն ունեցողք — թէ՛ մայր թիւը և թէ՛ բաղդատամը — պէտք է զգուշութեամբ նային՝ թէ չասերու թիւը կը շահի և իրենք չեն գիտնար, ինչպէս որ շատ անգամ կը պատահի ։ Այս գործին յատուկ սամարք ունիմք, և ով որ իւր թիւը բերելու ըլլայ, կը նայիմք, առանց ոև է փոխարինութեան ։ Վաճառողաց համար դահացուցիչ միջնորդչէք կը տրուի ։ Գաւառներէն յանձնարարութիւնք ընդ փոյթ կը կատարուին, և դրամի տեղ թղթատարական դրոշմք ալ կ'ընդունուին ։

ՏՕՔԹ. Խ. Կ. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ ԵՒ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

[illegible], Սելամսըզ Բող., Թոփ[illegible] թիւ 251

Վկայեալ Ամերիկայի «Վէրմոնդ» բժշկական համալսարանէն և Պաւղոն քաղաքի մէջ չորս տարի հիւանդանոցաց մէջ իբր քաղաքային բժիշկ մեծ յաջողութեամբ գործած է ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր ։ Երկուշաբթի օրերը կը գտնուի նաև Նոր-Թաղի դեղագործ Սեւեան աղայի դեղարանը ։ Ուրբաթ օրերը ձրի է մինչ կէս օր ։ Վկայեալ աղքատք միշտ ձրի կը դարմանուին ։

ՏՕՔԹ. Խ. Կ. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

12—15

ՀԱՅ ԹԷՅԱՎԱՃԱՌ

Է Թանձէ փողոց, [illegible], թիւ 70

Այս վաճառատունը՝ որ մէկ տարիէ աւելի ժամանակէ հետէ իւր յաճախորդները գոհացնելու ջանք չէ խնայած, կը ծանուցանէ թէ Չինաստանի և Ճաբոնի բերքերէն այս անգամ զանազան տեսակ ընտիր թէյեր (չայ) բերել տուած է յատկապէս, եւ կը խնդրէ սիրելի ազգայիններէ, մանաւանդ գաւառացի Հայ սեղանատէրներէ որպէս զի հաճին գէթ միանգամ ի մասն տեսնել իւր ապրանքներն և փորձել թէ՛ տեսակաց լաւութիւնը, եւ թէ՛ գիներու աժանութիւնը։

Պարոնայք Ճ. Վ. Ուիթըլ և ընկերութիւն յառաջիկայ ապրիլ 1 էն սկսեալ չափաւոր գնով վարձու կուտան իրենց այժմեան խանն (իրենց գրասենեակները պիտի փոխադրուին նոյն փողոցը գտնուող իրենց յատուկ խանն), որ կը պարունակէ երկու մեծ խանութներ և 5 սենեակներ առաջին յարկ ։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԸԼ
Պոլիս, Պահչէ-գաբու, Նօմէր էֆէնտի խանին դիմաց ։

Մոսկուայի և Բերլինայի բժշկական ճեմարաններէն վկայեալ

ՈՏԻՑ ԿՈՇՏԵՐԸ (ՆԱՍՐ)

Մի քանի վայրկենի մէջ կը հանուին իրենց արմատով, առանց ցաւի և առանց մնացուածոյ գործիքի ։ Նշանաները կը չտեսուին ։

Խորհրդակցութիւնք ամեն օր ժամը (Ը. Ն.) 10էն 3 ։

Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 439
Պ. Սեպահ լուսանկարի գործարանին դիմացը
ՍՈՖԻ ԿԻԿԻՆՃԻ
Ոտնաբոյժ

ԱԶԴ

Վահէ. Տօքթ. Սեւեան փաշա Ալանեան իւր բնակարանը փոխադրած է ի Գումգափու, Մոտա Ճատտէսի, թիւ 101, և կը շարունակէ դարմանել իրեն դիմողները թէ՛ անդ ամէն օր, և թէ՛ Պահչէ Գափու Մէրհամէթճեան դեղարանը՝ Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, և Շաբաթ օրերն ի միջօրէի ․ — Աղքատները միշտ և ամեներեք ձրի ։

25—30

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԽԸՏԻՎԻՅԷ

ՈՒՂՂԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

ՊԷՀԻՐԱ շոգենաւն, նաւապետ ԲՕՇԷՐ պիտի մեկնի յառաջիկայ Չորեքշաբթի, Փետրուար 25, ժամը 4ին

Խըտիվիէ Ընկերութեան շոգենաւք Կ. Պոլսէն կը մեկնին ամեն Չորեքշաբթի երեկոյները, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր և Բիրէա հանդիպելով ։

Աղեքսանդրիա կը հասնին Երկուշաբթի առաւօտները ։ Ուղևորութիւնք կը տևէ չորս ու կէս օր ։

Ուղևորներու և ապրանաց համար դիմել Պոլիս, Կամուրջին քով, Վալիտէ-Սուլթան խան և կամ Ղալաթիոյ ճիւղը, Վոյվօտա փողոց, Եուսուֆ Իզզէտտին խան ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Առաջին կարգի սեղան։ Ընտեկասպաս կին մը յատկացուած է տիկնանց սրահին ։ Միանգամայն խոհանոցիք շոգենաւի մէջ Եւրոպացի բժիշկ մը կը գտնուի ։ առաջին աստիճանի տոմսակք մինչև երեք ամիս ընդունելի են, դիւրութիւն ընծայելու համար անոնց որք իրենց ճանապարհորդութեան շրջանին մէջ ոգնեալին հանդիպած ո՛ և է նաւահանգիստ ելնելով, օրերով ժամանակ անցնելն և յաջորդ շոգենաւով իրենց ճամբորդութիւնը շարունակել ուզեն ։ Ունողին երեք անգամէ բաղկացեալ ընտանեաց տոմսակաց վրայ % 10 զեղչ մը կը լինի ։ Երթ ու դարձի տոմսակաց վրայ % 10 զեղչ մը կը լինի, ի բաց առեալ ճաշը ։ Ընտանեաց համար այս զեղչն % 15 է ։ Երթ ու դարձի տոմսակք մինչև վեց ամիս ընդունելի են, եթէ Ապրիլի սկիզբէն մինչև Յուլիսի բակիզբը գնուին, իսկ տարւոյն միւս ամիսներուն մէջ մինչև երեք ամիս ընդունելի են ։

Ծանօթ. — Խըտիվիէ ընկերութեան Կարմիր ծովու մէջ բանող շոգենաւերն ամեն ուրբաթ Սուէզէն ելնելով, շաբաթը մէկ անգամ Եամպօ, Ճիտտէ և Սուաքիմ. և տասնեհինգ օրն անգամ մը Մասսուա, Հօտէյտա և Ադէնի ծովածոցին մէջ, Թաճուրա, Զէյլա, Պարպարա և Ադէնի նաւահանգիստները կը հանդիպին ։

Շոգենաւը Աղեքսանդրիայէն [illegible] պիտի ընէ Եաֆայի և Պէյրութի համար ։

Ն. ԲԱՔԻ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անադօլ որ փետրուար 25 ին Մարսիլիայէն և մարտ 4 ին Պոլսէն պիտի մեկնի ։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մէքէէլէ որ պիտի մեկնի փետրուար 23, երկուշաբթի երեկոյ ժամ 4 ին ։

[illegible]

Նաւուղեաց, ուղևորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՌԹԻ ԸՊՊՈՒԼ
Մումխանէ փողոց, թիւ 141

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոննոյ
Քանոպուս	4200	Օսպրիօ	3000
Ֆէրօս	4000	Ներէիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէրօ	3000
Սէսոսթրիս	3250	Ագամեմնոն	1700
Թիրօս	3250	Լօգիւս	800
Սաքսոնիա	3250	Օրիոն	800
Մարիօթիս	3250	Սէնիլ	700

Սէսոսթրիս շոգենաւը նաւապետ Օուէն ամսոյս 2ին աստ կսպասուի ընդհանուր վաճառքով ։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹԸԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանճըգ փողոց, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ
ՃԷՅՄԶ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

[illegible] կը բանին Լիվրբուլի և Միջերկրականի մէջ ․

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրեգոն	7,000	Մալթա	3,000
Ալեփփօ	3,000	Մօրոքքօ	2,500
Աթլաս	3,000	Նամթ	2,500
Փարթիա	4,600	Բոթնիա	5,000
Փալմիրա	2,500	Բավիա	3,000
Փերթ [illegible]	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սկիթիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սամարիա	3,000
Շերպուրգ	2,000	Սամոս	3,000
Հէքլա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Բէօթոն շոգենաւը, նաւապետ Ուայթ, փետրուար 4ին աստ կսպասուի ։

Սոյն ընկերութիւնն ունի ուղևորներ և վաճառք ընդունելու Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ոևէ նաւահանգստի համար ։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հայիկ փաշա խան Ղալաթիա

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէանտրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարտարին	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պորտոֆինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրա	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիլէօ	2,500	Օտրանտօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օթթօ	2,000
Գատօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գօմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բասդէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Քիդօ	2,800
Էրագօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Ֆրատօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալգոն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կալիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիդամօ	2,200	Սաբֆօ	2,000
Կօգօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօտօ	2,200	Սօրէնտօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէրդ	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիսօ	2,300	Քանտօ	3,600
Քէլօ	2,000	Վէնտօ	3,600
Քօքսօ	2,200	Զէպրա	1,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	140

Րինալտօ շոգենաւը, նաւապետ Նիւմէն, Հըլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով ։

Քօքսօ շոգենաւը յունվար 28 ին Հըլէն մեկնեցաւ ի Կ. Պոլիս և աստ կ'սպասուի փետրուար 18 ին ։

Սաֆօ շոգենաւը փետրուար 20 ին Հըլէն ճանբայ պիտի ելնէ ։

Ուղևորներու համար աղէկ [illegible] ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

ՓԱՓԱՅԱՆՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլ, Միջերկրականի և Օտեսայի մէջ [illegible]

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պրքօ
Արաբիա	2,500	Բոճէրս
Ալպանիա	2,500	Ֆրուքշանք
Լաքոնիա	2,500	Ուիլքօ
Մասեդոնիա	3,500	Մարշ
Բուլկարիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Մասեդոնիա շոգենաւն ամսոյս 20 ին չարաթ օր Պաթումէն աստ պիտի վերադառնայ և Լիվրբուլ պիտի ուղևորի ։

Բուլկարիա շոգենաւն ամսոյս 10 ին Լիվրբուլէն աստ պիտի հասնի և անմիջապէս վերստին Լիվրբուլ պիտի ուղևորի ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար ։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղևորաց ։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք [illegible] կը բանին Լիվրբուլ և Արեւելքի մէջ ․

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2500	Ֆլորիտիան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլամինիան	3700
Անաթոլիան	2500	Ֆլավիան	3700
Աթէնեան	3700	Իթալիան	5500
Արապիան	3700	Իպերիան	5500
Պավարիան	6000	Իստրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լէզպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիպուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիսպոն	800
Տալմաթեան	700	Օրօրոթավա	700
Եճիբթեան	3700	Բէրսիան	3800
Ֆաբիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալէրնեան	3700	Վիրճինեան	6800

Լէզպիան շոգենաւը, նաւապետ Պօլ այսօր Լիվրբուլէն աստ հասաւ ։

Լիպուրեան շոգենաւը, նաւապետ Մաքկէնզի, ամսոյս 7ին աստ կ'սպասուի ։

Ուղևորներու համար աղէկ [illegible] ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԼԷՈՒԻՍ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա ․
Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն ․
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Բարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մալթա, Ա. Բասիլիերի ․
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտադօ ․
Զմիւռնիա, Պ. Ուիթըլ և ընկ.

ՕՍՊՕՐՆԻ ՅՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

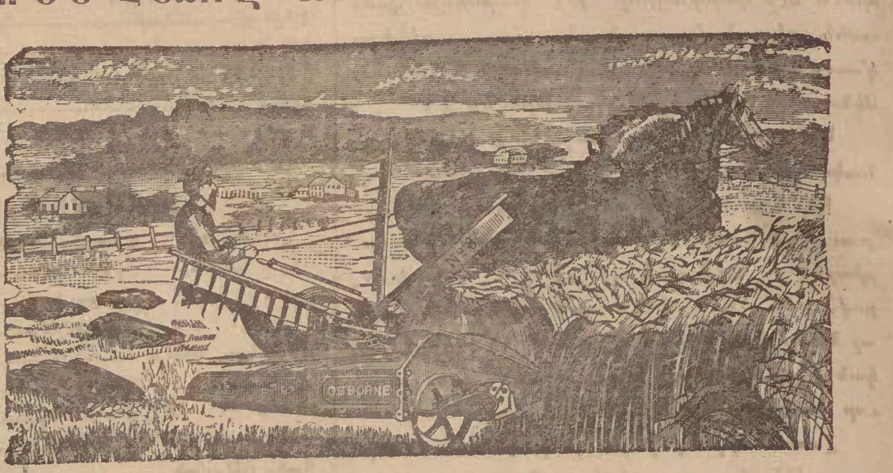

Օրը 83,000 քառակուսի կանգուն արտերն 33 [illegible] կը հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օխա։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մկրտիչ և Յովհաննէս Մուրատեան եղբարք Կալաթա Եօրկանճըլար ճատտէսի թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօգուշը, Եուսուֆեան խանի դիմաց թիւ 22։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԿՐԱԿԱՐԱՆԱՑ ԵՒ ԾԽՆԵԼՈՒԶԻ ԽՈՂՈՎԱԿԱՑ

Միակ մթերանոց Վիէննայի Բիւտ կէպիւրք վաճառատան կրակարանաց

ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ ԵՒ ՀԻՒՍՆԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ

24, Բէրչէմպէ-Բազար, Ղալաթիա

ՊՂՆՁԷ, ՋՈՒԼԱԾՈՅ ԵՒ ԾԵԾՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԷ

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԵԱՑ

ՆՈՐՕՐԻՆԱԿ ՆՈՐԱՁԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՋՄԻՆԷՆԵՐ

«ԴԱՆԱԿ ԵՒ ԿԱՐԹՈՒԹԻՆՆԵՐ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ

ԺԱՄԱՑՈՅՑ ԳՈՒԹԱՆԱԿԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն

	Անգլ. Լիր.	
Սկզբնական դրամագլուխ	3,000,000	
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,500,000	
Վճարեալ »	625,000	
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	1,592,235	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,841,194	
		6,058,429
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	1,186,865	
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	551,307	
		1,738,172

NORTHERN
Assurance company
ՆՈՐԹՀԸՐՆ

Լոնտրայի և Էպըրտինի ապահովութեան ընկերութիւն

	Անգլ. Լիր.	
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ		3,000,000
Վճարեալ »	300,000	
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	811,871	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,778,300	
		2,890,171
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	520,206	
Կեանքի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	251,572	
		771,778

Ստորագրեալս իւր բազմաթիւ յաճախորդաց և քաղաքիս ընդհանուր յարգոյ հասարակութեան կը ծանուցանէ թէ ինքն վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուի, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանէ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովն ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բռնողներու ներկայացնել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները ։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ծառրագրեալը, շոգենաւներու և առագաստանաւերու մէջ ի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած է ընկերութեան կողմէ ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնելու ուզողք պէտք է դիմեն Կալաթա, Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն, առ

Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակատար յիշեալ Ընկերութեանց
ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ

ՏՈՔԹՈՐ Տ. ՊԱՊԱԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Արգոյ հասարակութեան թէ՝ ամեն Երեքշաբթի, Հինգշաբթի և Շաբաթ օրեր կէս օրէն ժամ մը վերջը կը գտնուի Մեծ Մաքսատան դիմաց ԱԼԷՔՍԵԱՆ դեղարանն, ուր իրեն դիմող ամեն հիւանդներն և մասնաւորապէս մանկանց և միզանցքի ամեն տեսակ հիւանդութեանց ենթակայ եղողները կը դարմանէ ։

Հինգշաբթի օրերը ձրի է ։

ԳՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՈՐԼԻԷՆՍ

Ծովային ապահովագրութիւն։ –Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Պ. Ժ. Վ. Ուիթըլ, Եօրկիատիս խան Պահչէ-գաբու, Պոլիս ․ կամ Ղալաթիա, Ալէքսիատի խան թիւ 15 ։

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

587, Մեծ փողոց Բերայի, ի Թէքքէ, մզկիթին դիմաց, 587

Պ. Տիմիթրիոս Սթայթ, տէր վերոյգրեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ իւր վաճառատան մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենազեղեցիկ և կատարելապէս հաստատուն կարասիներ, ինչպէս Հայելաւոր [illegible], [illegible] և [illegible], Ամէն տեսակ [illegible] (լէվդա), [illegible], [illegible], եւն, եւն ։

Այս ամեն կարասիներն ի վաճառ հանուած են

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Վաճառատունս նոյնպէս յօժ աժան գներով ամեն տեսակ կարասիներ կը շինէ յանձնարարութեամբ ։

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ